

CONSENS SOCIAL SOBRE MIGRACIONS
DOCUMENT BASE
COMISSIÓ CATALANA D'AJUDA AL REFUGIAT-CEAR
Sep. 2005

INDEX

I. HABITATGE

II. SALUT

III. ECONOMIA I TREBALL

IV. EDUCACIÓ I CULTURA

V. EXCLUSIÓ SOCIAL I SERVEIS SOCIALS

VI. INTERCULTURALITAT I RELIGIÓ

VII. PARTICIPACIÓ POLÍTICA I CIUTADANIA

VIII. MIGRACIONS I CODESENVOLUPAMENT

MAPA DE CONTINGUTS

I. HABITATGE

Primer bloc: L'HABITATGE COM UN DRET I FACTOR D'INTEGRACIÓ

Tema 1: Els immigrants tenen dret a l'habitatge en els mateixos termes que els ciutadans espanyols?

Tema 2: Quines conseqüències socials i d'integració tenen les dificultats d'accés a l'habitatge per a la població immigrant?

Segon bloc: INTERVENCIÓ PÚBLICA EN L'ACCÉS A L'HABITATGE

Tema 3: La gestió del sòl per part de l'Administració cerca l'interès públic?

Tema 4: Ha d'intervenir l'Administració en el preu dels habitatges del sector privat?

Tema 5: Són suficients els canals d'ajuda a col·lectius amb dificultats especials?

Tema 6: L'habitatge social cobreix les necessitats específiques dels immigrants regulars i irregulars?

Tercer bloc: L'HABITATGE DE LLOGUER

Tema 7. El mercat públic de lloguer és significatiu a l'Estat espanyol?

Tema 8: Existeixen les condicions perquè un immigrant llogui i les garanties perquè un propietari decideixi llogar?

Quart bloc: L'IMPACTE SOCIAL I URBANÍSTIC

Tema 9: Ens encaminem cap a uns barris ordenats per nacionalitats: equatorians, xinesos, etc.?

I. ÀREA D'HABITATGE

Primer bloc: L'HABITATGE COM UN DRET I UN FACTOR D'INTEGRACIÓ

Tema 1: Els immigrants tenen dret a l'habitatge en els mateixos termes que els ciutadans espanyols?

Què està passant?

- 1.1. L'article 47 de la Constitució espanyola consagra el dret de tots els ciutadans espanyols a gaudir d'un habitatge digne. Els poders públics han de promoure les accions necessàries per fer efectiu aquest dret. De la mateixa manera, la Llei orgànica 4/2000, d'11 de gener, sobre drets i llibertats dels estrangers a l'Estat espanyol i la seva integració social, estableix en l'article 3, que els estrangers gaudiran a l'Estat dels drets i de les llibertats reconeguts en el títol I de la Constitució (en què s'inclou l'article 47). A més, es precisa que s'entendrà que els estrangers exercitin els seus drets en condicions d'igualtat amb els espanyols. Tot i així, això no es reflecteix en la realitat perquè l'habitatge no té ja la consideració de bé «social» sinó d'objecte d'inversió.
- 1.2. Les polítiques d'habitatge han anat dirigides fonamentalment a subvencionar la compra d'habitatge per a la classe mitjana, amb escassa planificació en habitatge social per als sectors amb menys recursos, entre els quals es troben més de dos milions d'immigrants. Els irregulars no compten a l'hora de sol·licitar un habitatge social.

PROPOSTES

- 1.A. Desenvolupar l'article 47 de la Constitució mitjançant una llei d'habitatge que garanteixi i concreti el dret a un allotjament digne esforçant-se a coordinar les diferents decisions sectorials (fiscals, pressupostàries, etc.), per aconseguir una política d'habitatge homogeni.
- 1.B. Reconèixer en pla d'igualtat la necessitat objectiva d'habitatge de les persones, amb independència de la seva situació administrativa, de la mateixa manera que succeeix amb l'educació i la salut.

Tema 2: Quines conseqüències socials i d'integració tenen les dificultats d'accés a l'habitatge per a la població immigrant?

Què està passant

2.1. A la complicada situació actual d'habitatge en què es troben els immigrants, s'hi afegeixen dificultats que són conseqüència directa de la seva inestabilitat, tant administrativa com laboral.

A més es constata que s'endeuten enormement per arribar a l'Estat espanyol i envien la major part dels seus ingressos als seus familiars. Viuen amb enorme cruïra el desarrelament ja que desconeixen igualment els codis culturals i pateixen la manca d'una mínima infraestructura familiar que els doni suport.

2.2 Ara com ara, els immigrants ocupen aquells nínxols d'habitatge que han quedat buits. Així, es veuen abocats a viure en infrahabitatges o en zones degradades de les ciutats, llogant habitacions i fins i tot llits en condicions insalubres. En les zones rurals habiten zones aïllades i insalubres. Aquesta situació té com a conseqüència l'entrada en processos d'exclusió.

PROPOSTES

2.A. L'Administració ha d'assumir projectes d'integració que tinguin en compte les dificultats reals i objectives d'aquests col·lectius, i descentralitzar els recursos per tal que les comunitats autònomes i els ajuntaments (més propers al ciutadà) els gestionin coordinadament.

2.B. Adaptar i facilitar el requisit de l'empadronament de tots els ciutadans estrangers (regulars i irregulars) per a l'accés a determinats serveis socials.

Segon bloc: INTERVENCIÓ PÚBLICA EN L'ACCÉS A L'HABITATGE

Tema 3: La gestió del sòl per part de l'Administració està buscant l'interès públic?

Què està passant?

3.1. Actualment l'habitatge no es contempla des de l'òptica de l'interès públic, i consegüentment, les polítiques de sòl tendeixen a liberalitzar-lo i treure'l a concurs per a habitatge lliure en comptes de consolidar i augmentar el patrimoni públic. L'enorme demanda d'habitatge ha suposat un increment brutal del preu del sòl que, en definitiva, encareix el preu final de l'habitatge.

3.2. Quan és l'Estat el que actua com a constructor, incompleix els terminis i quan subcontracta no exerceix els controls pertinents per garantir una gestió transparent.

PROPOSTES

3.A. Modificació de la Llei del sòl per evitar la dilapidació del sòl públic (que ha d'anar destinat a altres funcions socials), exigint reserves obligatòries per a un habitatge social.

3.B. Garantir mitjans de finançament dels locals perquè no busquin fons en la venda del seu sòl.

3.C. Reduir els tràmits administratius per agilitzar l'acció constructora de l'Estat i augmentar els controls sobre les subcontractacions.

Tema 4: Ha d'intervenir l'Administració en el preu dels habitatges del sector privat?

Què està passant?

4.1. Al 2003 el preu de l'habitatge de propietat va augmentar un 17% i l'habitatge de lloguer un 4.3% i la tendència és a l'alça. Un dels factors que influeixen és l'augment de la demanda per part de la població immigrant que, a més d'afectar el preu, satura l'oferta d'habitatges assequibles i treu al mercat immobiliari unitats d'allotjament molt precàries, no només per la seva estructura, sinó també per la manca d'infraestructures i la situació de deteriorament que pateix l'entorn en què es troben (això és molt més greu en les zones rurals).

4.2. Les administracions rebutgen actuar en un mercat en què han entrat de ple per autofinçar-se. Les polítiques d'habitatge estan descoordinades i es regeixen més aviat per qüestions polítiques que no pas per criteris de llarg termini. La falta de previsió d'ordenació i l'augment del parc d'habitatges afecta a més, de manera directa, els nacionals que planten cara amb enorme esforç al pagament d'una hipoteca.

PROPOSTES

4.A. La intervenció directa de l'Administració per regularitzar el mercat lliure d'habitatge, actuant també pel que fa a la rehabilitació o remodelació de les zones més deprimides perquè puguin sortir al mercat de venda i per evitar la degradació de zones completes a les grans ciutats.

4.B. Incentivar mesures que fomentin la posada en ús de l'habitatge desocupat i mesures de penalització per a qui especuli amb aquestes.

Tema 5: Són suficients els canals d'ajuda a col·lectius amb dificultats especials?

Què està passant?

5.1. Entre les múltiples necessitats d'habitatge social, les administracions no han tingut en compte situacions específiques i intermèdies entre allotjament d'emergència (albergs, pensions) i lloguer a llarg termini. Els recursos són insuficients i poc flexibles davant la multiplicitat de situacions (dones soles o amb nens, expesos, temporers agrícoles, etc.). En aquests supòsits es xifra un percentatge molt alt dels immigrants.

PROPOSTES

5.A. Els programes d'habitatge social han d'anar acompanyats d'estudis concrets sobre les places reals i les necessitats objectives, i estar vinculats a un acompanyament social buscant alternatives noves per donar resposta a les necessitats (albergs intergeneracionals, allotjaments per a menors tutelats, llars per a dones maltractades, etc.).

5.B. Articular aquesta opció amb el tercer sector i fins i tot amb la iniciativa privada per fomentar l'oferta de places en pisos d'acollida.

Tema 6: L'habitatge social cobreix les necessitats específiques dels immigrants regulars i irregulars?

Què està passant?

6.1. En termes generals, l'habitatge social no ha complert la seva funció de facilitar l'accés als sectors més desfavorits, ja que l'oferta pública ha estat pràcticament nul·la.

A més a més els barems que s'utilitzen exclouen molts dels supòsits en què es troben els immigrants, tant regulars com irregulars.

6.2. Tal com està plantejat el sistema de l'habitatge de protecció oficial, l'adjudicació d'aquest esdevé pràcticament una loteria. Això sumat al control insuficient d'adjudicacions fa que s'hagin convertit en fonts de finançament de segones residències o bé de pura especulació.

PROPOSTES

6.A. Vincular l'adjudicació d'habitatge social a un estudi previ de les necessitats reals i a un acompanyament social durant el procés, el qual es revisarà en el moment de l'adjudicació.

6.B. Exercir de manera efectiva les sancions recollides a la Llei i arribar fins i tot a exercir el retracte, sol·licitant la devolució de l'habitatge a l'Administració.

6.C. Involucrar l'Agència Tributària i el Col·legi de Notaris en la transmissió d'habitatge de protecció oficial.

Tercer bloc: L'HABITATGE DE LLOGUER

Tema 7: El mercat públic de lloguer és significatiu a l'Estat espanyol?

Què està passant?

7.1. L'Estat espanyol és un dels països d'Europa amb la taxa més baixa d'habitatge social de lloguer, a l'entorn de 10 habitatges per 1000 habitants, i no és, ara com ara, una oferta seriosa i efectiva en comparació a la creixent demanda.

7.2. Aquesta opció de lloguer social resulta molt complicada de gestionar per a l'Administració que ha d'invertir de manera constant en el manteniment dels edificis, té dificultats per cobrar, etc. Tampoc no resulta atractiva per al sector privat que busca una inversió rendible a curt termini.

PROPOSTES

7.A. Increment de l'habitatge ofert en lloguer vinculat sempre a un acompanyament social i implementació de mesures que facin atractiva aquesta opció al sector privat.

7.B. Gestionar els lloguers públics mitjançant empreses mixtes, proposant a l'inquilí que se'n responsabilitzi del manteniment a canvi d'un preu taxat.

p.8

Tema 8: Existeixen les condicions perquè un immigrant llogui i les garanties perquè un propietari decideixi llogar?

Què està passant?

8.1. Tradicionalment a l'Estat espanyol el mercat de lloguer ha estat sempre una segona opció enfront de la compra. No obstant això, l'arribada d'immigrants ha disparat la demanda d'habitatge de lloguer. Tot i que molts immigrants tenen capacitat econòmica per llogar es troben amb enormes traves i recels per part dels propietaris, de les immobiliàries, etc., que exigeixen condicions gairebé impossibles de complir per garantir el cobrament i no haver d'acudir a una via judicial costosa i lenta. Per descomptat aquestes dificultats afecten més directament els irregulars que tot i tenir possibilitat econòmica no tenen documentació que ho acrediti.

8.2. Això té com a conseqüència directa la recerca d'alternatives per part de l'estranger, com ara el subarrendament d'habitacions i fins i tot de llits en condicions de precarietat i insalubritat. Aquesta situació s'agreuja en l'entorn rural on se suma l'aïllament físic i les dures condicions d'habitabilitat.

PROPOSTES

8.A. Emprendre accions d'informació i mediació, tant per a inquilins com per a propietaris, amb expressió de drets i deures, i acompanyats de mesures de garantia (que donin confiança al propietari) i de finançament per a aquells col·lectius amb dificultats especials.

8.B. Coordinar entre les diferents administracions les borses d'habitatge i exigir la cèdula d'habitabilitat per comprovar les places i el compliment de requisits mínims.

8.C. Regular el lloguer d'habitacions en habitatges compartits per evitar l'amuntegament en espais insuficients.

Quart bloc: L'IMPACTE SOCIAL I URBANÍSTIC

Tema 9: Ens encaminem cap a barris ordenats per nacionalitats: equatorians, xinesos, etc.?

Què està passant?

9.1. La falta d'un marc polític comú sobre l'habitatge, l'augment de la demanda per part dels immigrants, la falta d'habitatge social, la impossibilitat de llogar té com a conseqüència que els immigrants s'aglutinin en zones concretes de les ciutats. Aquest fenomen és molt més evident en les zones rurals on es produeix amb una divisió clara entre els autòctons i els estrangers.

9.2. Això ha produït dos fenòmens: la concentració i la segregació. La concentració té molts avantatges per als grups minoritaris, afavoreix la seva organització política, educativa i religiosa, genera riquesa cultural i desenvolupament econòmic i pot suposar un primer pas en el camí cap a la integració. No obstant això, si a la concentració hi unim la segregació (que suposa la falta de convivència i contacte amb altres grups i amb els autòctons) es fomenten estereotips i prejudicis, cosa que genera actituds xenòfobes i racistes.

PROPOSTES

9.A. Promulgar una llei d'habitatge que garanteixi el dret a un allotjament propi, i que faciliti el lloguer i castigui les pràctiques abusives, amb polítiques de coordinació entre els diferents organismes responsables.

9.B. Potenciar campanyes de sensibilització i creació d'espais comuns que permetin enderrocar tòpics entre veïns.

9.C. Articular mecanismes de denúncia i control que permetin castigar els que abusen de la situació d'indefensió en què es troben molts immigrants.

MAPA DE CONTINGUTS

II. SALUT

Primer bloc: OBSTACLES PER ACCEDIR AL SISTEMA SANITARI

Tema 1: L'empadronament com a condició per a la targeta sanitària

Tema 2: Els mateixos recursos per a una població que canvia?

Tema 3: És un problema l'atenció «especial» que requereixen els immigrants?

Tema 4: Tràmits que faciliten o que impossibiliten l'accés al servei?

Segon bloc: LIMITACIONS QUE PODEN CONDICIONAR LA POBLACIÓ IMMIGRANT

Tema 5: Han de ser els immigrants considerats usuaris del sistema sanitari?

Tema 6: Les diferències culturals i religioses condicionen l'accés al sistema sanitari?

Tercer bloc: OBSTACLES AFEGITS AMB QUÈ ES TROBA LA DONA IMMIGRANT

Tema 7: Influeix el tipus de treball de la dona immigrant en el seu dret a la salut?

Tema 8: El context sociocultural de la seva comunitat d'origen afecta la salut de la dona immigrant?

Tema 9: El xoc de valors oposats entre comunitat d'origen i d'acollida afecta la salut de la dona immigrant?

Tema 10: Es dona suficient atenció a la salut sexual i reproductiva de la dona immigrant?

Tema 11: La violència de gènere contra la dona immigrant mereix una especial atenció?

II. ÀREA DE SALUT

Primer bloc: OBSTACLES PER ACCEDIR AL SISTEMA SANITARI

Tema 1: L'empadronament com a condició per la targeta sanitària

Què està passant?

1.1. La transferència de competències en matèria de salut a las CA ha comportat que cadascuna d'aquestes reguli l'accés al sistema sanitari amb mesures administratives diferents. En general, en moltes d'aquestes s'exigeix el tràmit previ de la inscripció en el padró municipal d'habitants per proporcionar el títol que acredita el dret a l'assistència: la targeta sanitària. Aquest tràmit es fa sense necessitat de gaudir d'una situació administrativa regular i s'ha convertit en un requisit obligat no només per adquirir el dret a l'assistència sanitària sinó també per al de l'escolarització dels nens.

1.2. L'actual Llei d'estrangeria (LO 14/2.003) autoritza per primer cop al nostre país l'ús del padró per part de l'autoritat per localitzar estrangers en situació irregular i, eventualment, procedir-ne a l'expulsió. Aquest canvi comportarà sens dubte que els estrangers sense permisos de residència evitin l'empadronament, de manera que quedaran automàticament fora de l'assistència sanitària pública normalitzada i de l'escola, a pesar que l'esperit i la lletra de les nostres legislacions sanitàries sigui altre. Aquesta situació conjuntament amb la progressiva desaparició dels sistemes de beneficència i a les escasses possibilitats econòmiques de la majoria dels immigrants per finançar-se una assistència privada, deixa sense cobertura sanitària milers de persones.

PROPOSTES

1.A. Eliminar la nova normativa sobre el padró que recull l'última Llei d'estrangeria (LO 14/2.003).

Tema 2: Els mateixos recursos per a una població que canvia?

Què està passant?

2.1. La incorporació de col·lectius d'origen immigrant al sistema sanitari comporta que canviïn, quantitativament i qualitativament, els perfils socials, demogràfics i culturals de les poblacions a les quals s'ha d'atendre. Amb tot, la planificació i el funcionament dels diferents nivells del sistema de salut manté una excessiva rigidesa i una escassa capacitat d'adequació.

2.2. La sobrecàrrega assistencial es produeix quan s'incrementa la població que cal atendre en algunes institucions o centres i, com és habitual, aquesta circumstància no es veu corresposta amb el consegüent augment dels recursos assistencials necessaris, és més, s'acompanya d'una severa política d'ajustament econòmic.

2.3. L'escassetat crònica de recursos sanitaris i socials juntament amb l'augment de la demanda que representen els immigrants, fa percebre a la població autòctona — especialment a la més necessitada— que ha de competir amb ells pels escassos recursos, cosa que genera conflictivitat social, d'una banda i, de l'altra, en el personal que atén aquests serveis, rebuig.

PROPOSTES

2.A. Fer una planificació dels sistemes sanitaris. Això significa, entre altres coses, incrementar els recursos assistencials de salut i, en general, dels serveis públics de protecció social, d'acord amb l'augment del nombre d'immigrants (quantitativament) així com de les seves necessitats diferencials (qualitativament).

Tema 3: És un problema l'atenció «especial» que requereixen els immigrants?

Què està passant?

3.1. Hi ha una «comprensió problemàtica» dels immigrants, és a dir, se'ls percep més aviat com un problema i no pas com una realitat social amb les seves particularitats. Dit d'una altra manera: molts professionals no tenen la percepció que l'adaptació ha de ser mútua. En ocasions es detecten certes actituds hostils cap a la població immigrant, situació que dificulta l'accés normalitzat d'aquesta població als serveis.

3.2. En moltes ocasions, hi ha una apel·lació al sentit humanitari, a administrar beneficència als immigrants atesos. Encara que en un principi, aquesta actitud pot ser

positiva, pot suposar entendre que se'ls ha d'atendre, però bàsicament per un sentit de «beneficència» i no per raó de justícia, i per tant, sense que puguin exigir cap dret.

3.3. Hi ha una certa confusió entre la «bona disposició davant els immigrants» i «la capacitat per comprendre la complexitat del fenomen» en totes les seves dimensions. La primera no condueix necessàriament a la segona. En ocasions costa captar les diverses maneres d'entendre i viure la salut i tot el pes de la diferència cultural. En no tenir consciència d'aquesta realitat no es percep la necessitat de formació en aquest àmbit. Com es tracta d'atendre tothom igual, costa situar-se davant la complexitat de les diferències.

PROPOSTES

3.A. Activitats de formació i informació entre els treballadors del sistema sanitari en el marc d'un pla de sensibilització general.

Tema 4: Tràmits que faciliten o que impossibiliten el servei ?

Què està passant?

4.1. Sovint l'entrellat administratiu que és necessari emplenar per obtenir, o bé el document que garanteix el dret a l'atenció, o bé una cita, és massa complex i difícil de comprendre, fins i tot per a la població autòctona. Moltes vegades això mateix esdevé una dificultat insuperable per als immigrants, els quals, a més de trobar limitacions culturals o idiomàtiques, mai no s'han hagut d'enfrontar amb un sistema sanitari formal i amb la seva maquinària administrativa.

PROPOSTES

4.A. Cal revisar i simplificar els procediments administratius.

4.B. Promoure l'existència de suport específic de personal administratiu a immigrants amb dificultats per emplenar els tràmits.

Segon bloc: LIMITACIONS QUE PODEN CONDICIONAR LA POBLACIÓ IMMIGRANT

Tema 5: Han de ser els immigrants considerats usuaris del sistema sanitari?

Què està passant?

5.1. L'experiència indica que la població immigrant acostuma a utilitzar correctament el sistema sanitari públic quan ha estat prèviament informada. Tot i així, no rebre la informació adequada sobre els drets i deures que tenen com a usuaris del sistema sanitari públic els exposa a una infrautilització, fins i tot en cas de necessitat (per por a haver de pagar alguna exploració o alguna consulta, per exemple).

5.2. Bona part dels col·lectius immigrants procedeixen de països on no existeix una atenció sanitària pública gratuïta. A això s'afegeix la distància que senten cap a les administracions públiques dels països receptors (particularment si es troben en situació d'irregularitat administrativa) la qual cosa fa que desconfiïn, i fins i tot temin aquests organismes, ja que els perceben com una potencial amenaça a la permanència en el país.

5.3. Alhora, la inexistència d'informació adequada i completa en relació amb les necessitats sociosanitàries d'aquests col·lectius, tant des del punt de vista epidemiològic (quant al seu estat de salut passat i present), com sociosanitari (grau d'accés real a les prestacions del sistema de salut, percepció del funcionament d'aquest, etc.) dificulta considerablement la tasca d'assignar recursos materials i humans per assolir un funcionament adequat del sistema de salut.

PROPOSTES

5.A. Incrementar i millorar la informació sobre els drets i deures dels immigrants com a usuaris, utilitzant eines com el sistema de mediació intercultural.

Tema 6: Les diferències culturals i religioses condicionen l'accés al sistema sanitari?

Què està passant?

6.1. La variable cultural pot tenir un paper limitador per als col·lectius immigrants a l'hora de beneficiar-se del sistema sanitari públic. Evitant caure en qualsevol determinisme cultural, convé constatar la importància de les diferències culturals, ja que condicionen el comportament dels diferents grups d'origen immigrant en la seva relació amb l'atenció del sistema sanitari, amb els professionals sanitaris, amb el tractament prescrit o amb el seguiment d'aquest, per citar-ne alguns exemples.

6.2. Hi ha cosmovisions en què els conceptes de salut i malaltia són interpretats d'una manera substancialment diferent en la societat d'origen i en la de recepció. Això té conseqüències, per exemple, en els serveis d'urgències o els hospitals, amb preferència sobre l'actuació dels esquemes d'atenció primària o de la medicina preventiva. S'experimenta una marcada preferència per les actuacions curatives (generalment en fases avançades de la malaltia) sobre les preventives. Les preocupacions relacionades amb la pròpia supervivència desplaçarien a una segon pla a aquells aspectes vinculats a la cura de la pròpia salut.

Tercer bloc: OBSTACLES AFEGITS AMB QUÈ ES TROBA LA DONA IMMIGRANT

Tema 7: Influeix el tipus de treball de la dona immigrant en el seu dret a la salut?

Què està passant?

7.1. Les dones immigrants tenen una discriminació de naturalesa doble, ja que a la vulnerabilitat pròpia de la seva situació com immigrants, se li suma la derivada de la seva condició com a dona.

7.2. Els nínxols del mercat de treball als quals queden assignades les dones immigrants de manera gairebé automàtica es caracteritzen pel seu alt grau de precarietat (contractes eventuais, a temps parcial, etc.), baixes retribucions i males condicions de treball, amb el consegüent impacte que això té sobre la salut.

7.3. Aquesta precarietat dificulta que la dona immigrant pugui compaginar la vida professional i la familiar. Entre altres conseqüències, això provoca que la pròpia salut esdevé per a aquestes dones una prioritat relativament menor en relació amb altres qüestions que són percebudes com més importants (per exemple, no faltar al treball) o urgents (atendre els seus familiars, etc.), per la qual cosa recorren a les prestacions del sistema sanitari públic sovint tard i de manera inadequada.

7.4. El problema de l'aïllament es complica en el cas de les dones que treballen com a interines en el servei domèstic, la qual cosa els dificulta encara més l'accés als serveis sanitaris i, per tant, les seves possibilitats d'integració social.

PROPOSTES

7.A. Promoure iniciatives de formació laboral i professional que permetin crear itineraris laborals alternatius i que generin incentius per a l'esforç individual de les dones immigrants.

7.B. Ampliar esquemes de crèdit per a la formació d'empreses dirigits a dones immigrants.

7.C. Modificar la legislació que regula el servei domèstic, i en particular, les capacitats inspectores, per garantir els drets bàsics de les treballadores d'aquest sector.

Tema 8: El context sociocultural de la seva comunitat d'origen afecta la salut de la dona immigrant?

Què està passant?

8.1. Les conductes de contextos socioculturals marcadament patriarcals tenen implicacions per a la salut de la dona immigrant. Així, per exemple, la preferència pels fills barons porta en ocasions a descuidar les nenes, o si més no, a atorgar-los una prioritat menor a l'hora de tenir-ne cura, educar-les, o invertir recursos escassos (dineros, temps) en la seva salut.

8.2. En altres casos, el concepte d'honor «familiar» és simbòlicament dipositat en la «virtut» de les dones de la família, per la qual cosa qualsevol desviació respecte a les pautes d'interacció entre homes i dones pot arribar a ser considerat un enfrontament familiar davant el qual la dona ha de ser castigada. En la mesura que el seu comportament social apareix fortament intervingut per la voluntat dels membres masculins de la família, les dones perden de nou autonomia sobre un aspecte central en les seves vides (l'elecció de la seva parella i la formació d'una família).

8.3. En casos extrems, la sexualitat de la dona es controla mitjançant pràctiques de mutilació genital emparades en tradicions ancestrals i justificades en termes de purificació del cos de la dona. En alguns casos aquestes pràctiques no només violen els drets més elementals de les dones (mantenir la seva pròpia integritat física i disposar de la seva pròpia sexualitat) sinó que a més a més produeixen importants danys físics i psicològics que poden arribar a provocar fins i tot la mort.

8.4. Tot i que són importants les discriminacions que sofreixen les dones a causa de les pràctiques patriarcals de les seves comunitats d'origen, convé recalcar la importància de no estigmatitzar els col·lectius d'origen immigrant ni les seves cultures d'origen. Les relacions de gènere en les poblacions d'origen dels col·lectius immigrants mereixen una anàlisi considerablement detallada i equitativa a la qual no ajuden els estereotips xenòfobs.

PROPOSTES

8.A. Educar en la igualtat i en el respecte a la diferència. Això implica afavorir l'autonomia de les dones, sense estigmatitzar les seves cultures d'origen.

8.B. Crear les estructures bàsiques de suport a les famílies (guarderies, centres de dia per a ancians i persones dependents, etc.) que garanteixin el ple exercici de l'autonomia personal i professional de les dones (autòctones i immigrants).

8.C. Garantir el respecte ple als drets individuals (de les dones o de les joves), i assegurar alhora un nivell bàsic de protecció a les identitats col·lectives.

8.C. Garantir l'autonomia jurídica de la dona immigrant, desvinculant el seu dret de residència i treball de la situació administrativa de la seva parella.

Tema 9: El xoc de valors oposats entre comunitat d'origen i d'acollida afecta la salut de la dona immigrant?

Què està passant?

9.1. Les dones que pertanyen a grups d'origen immigrant es troben davant d'un complex grup de problemes vinculats a la contraposició de sistemes de valors en ocasions oposats. Sovint procedeixen de cultures tradicionals, en el si de les seves famílies s'espera que s'ajustin a les pautes tradicionals. Al mateix temps s'espera d'elles que treballin i visquin en contextos postindustrials que no valoren aquests comportaments tradicionals i que, per contra, proposen pautes d'actuació social altament individualitzades. El resultat és una forta pressió sobre aquestes dones, que sovint repercuteix sobre la seva salut psicològica i emocional.

9.2. En ocasions sorgeixen també problemes específics per accedir als tractaments sanitaris per qüestions relacionades amb els sistemes de valors de les seves comunitats d'origen (no-acceptació del tractament per professionals sanitaris masculins), la qual cosa repercuteix també negativament sobre la salut d'aquest col·lectiu.

9.3. Hi ha diversos estudis que demostren que la dona immigrant té més propensió que l'home a presentar alteracions psicològiques causades pel desarrelament, l'estrès, l'ansietat i l'adaptació.

PROPOSTES

9.A. Promoure sistemes de prevenció que estableixin vinculacions amb les comunitats d'origen immigrant per apropar el sistema sanitari públic als seus nous usuaris.

9.B. Formar els professionals sanitaris per tal que puguin afrontar demandes diferenciades de nous perfils d'usuaris.

9.C. Incrementar els recursos d'atenció, promoció i prevenció específics de salut reproductiva i sexual en aquelles zones amb una gran concentració de població d'origen immigrant.

9.D. Persecució més efectiva de les xarxes de tràfic de dones per a la prostitució, facilitant la seva denúncia sense represàlies per a la dones, incloses les indocumentades.

Tema 10: Es presta suficient atenció a la salut sexual i reproductiva de la dona immigrant?

Què està passant?

10.1. Entre les dones d'origen immigrant es detecta amb claredat una inèrcia en les pautes reproductives respecte a les dels seus països d'origen durant els primers anys d'assentament en el país d'acollida. Això implica que mantenen alts índexs de gestació i natalitat, molt propis dels seus països i triguen a assimilar-se a les cotes més baixes pròpies de les societats més riques.

10.2. És important cridar l'atenció sobre el notable dèficit d'educació sanitària entre les dones d'origen immigrant en qüestions relacionades amb la planificació familiar, la qual cosa provoca una major incidència d'embarassos no desitjats o el recurs més freqüent a la anticoncepció postcoital. Aquesta situació s'agreuja per l'escassetat de recursos que es registra en algunes zones amb important presència d'immigrants pel que fa a atenció ginecològica, obstetrícia, planificació familiar i pediatria. Aquesta situació és fruit d'una planificació marcada per la tendència autòctona sobre aquest fenomen, així com per la incapacitat dels serveis de gestió sanitària a adaptar-se amb diligència a les noves realitats socials.

PROPOSTES

9.A. Exigir al sistema sanitari una planificació i una dotació de recursos que tingui en compte les necessitats dels col·lectius de dones immigrants.

9.B. Promoure iniciatives de tot tipus i en tots els àmbits centrades en l'educació sexual i reproductiva, amb especial atenció a les demandes dels col·lectius de població immigrant.

Tema 11: La violència de gènere contra la dona immigrant mereix especial atenció?

Què està passant?

11.1. Les dones d'origen immigrant representen un grup particularment vulnerable, en la mesura que el seu marge d'autonomia (econòmica, jurídica, social) respecte a les seves parelles és relativament limitat, i que en ocasions el caràcter fortament patriarcal de les seves comunitats d'origen mostra actituds poc taxatives enfront d'aquest tipus de pràctiques abusives. Les condicions d'amuntegament en els habitatges és el factor de risc que més afavoreix aquestes agressions.

PROPOSTES

11.A. Establir sistemes de vigilància sobre el respecte als drets de les dones, incloent-hi mesures de discriminació positiva en l'àmbit sanitari, laboral, familiar, de protecció social, etc.

11.B. Garantir la plena autonomia (jurídica, econòmica, etc.) de les dones per evitar la continuació de situacions de maltractament.

11.C. Establir programes d'educació en la igualtat ètnica, de gènere, etc.

MAPA DE CONTINGUTS

III. ECONOMÍA I TREBALL

Primer bloc: MARC GENERAL

Tema 1: Es pot dir que la immigració és ja un fet?

Tema 2: Quins factors fomenten la immigració?

Tema 3: Com és el mercat laboral amb vista a la immigració?

Segon bloc: ESTRUCTURA, ECONOMIA I MERCAT

Tema 4: Què ofereix el mercat laboral a l'immigrant?

Tema 5: La immigració aporta el desenvolupament social, econòmic i cultural?

Tercer bloc: FLUXES I POLÍTIQUES DE FLUXES

Tema 6: Tenim un bon control de fluxos migratoris?

Quart bloc: CONDICIONS DE VIDA I TREBALL

Tema 7: Es garanteixen els drets laborals dels treballadors migrants?

Cinquè bloc: IMATGE DELS IMMIGRANTS

Tema 8: Quina imatge es transmet del treballador migrant?

III. ÀREA D'ECONOMIA I TREBALL

Primer bloc: MARC GENERAL

Tema 1: Es pot dir que la immigració és ja un fet?

Què està passant?

1.1. La immigració és un fet. La globalització econòmica enfront la deslocalització, la internacionalització de la informació; la crisi dels països africans, asiàtics i llatinoamericans, fruit dels conflictes polítics, econòmics, ètnics, religiosos i mediambientals, enfortirà la tendència immigratòria en els països de la Unió Europea.

1.2. A més, la realitat d'un nou mapa polític amb la desaparició de l'URSS, la creació de noves repúbliques, juntament amb l'ampliació a vint-i-cinc estats de la mateixa UE, tindran una conseqüència directa en el desenvolupament del mercat laboral.

1.3. A pesar de l'evolució econòmica i social d'alguns països (Marroc, Equador, Colòmbia, Argentina, Algèria, etc.) res no indica que el nombre d'immigrants d'aquests països descendeixi en el futur.

Tema 2: Quins factors fomenten la immigració?

Què està passant?

2.1. Les desigualtats entre les rendes dels països d'origen i els de recepció són un factor determinant a l'hora de valorar les condicions per mantenir-se, a pesar de les dificultats amb què es troben.

2.2. La sistemàtica violació dels drets humans, la repressió política i social contra els moviments socials que s'oposen a les polítiques neoliberals que imposen l'FMI, el Banc Mundial i l'OMC i l'accentuació de l'empobriment de la majoria de la població d'aquests països.

2.3. Altres factors importants són l'edat (majoritàriament joves) i el nivell d'estudis entre els immigrants, que davant la falta de sortides laborals en els seus països d'origen busquen noves oportunitats aquí. L'«èxit» dels primers que van emigrar és l'estímul per a nous desplaçaments.

Tema 3: Com és el mercat laboral pel que fa a la immigració?

Què està passant?

3.1. La realitat dels treballadors immigrants no es pot analitzar independentment de la realitat del mercat laboral espanyol, associat a problemes per a la consecució de l'objectiu d'alts nivells de desenvolupament econòmic, competitivitat i ocupació.

3.2. El mercat laboral respon al sistema productiu espanyol caracteritzat per elevats nivells d'atur, present sobretot en la població femenina i entre els joves d'ambdós sexes, altes taxes de temporalitat i precarietat, i elevats índexs de rotació.

3.3. Apreciable volum d'economia submergida, irregular o informal, que sembla que es concentra relativament més en algunes activitats i determinats territoris. I amb això, hi concorren condicions com ara salaris baixos, estacionalitat, temporalitat, poques possibilitats de promoció, etc.

3.4. El mercat laboral no és únicament el lloc de treball, sinó que comporta també les xarxes formals i informals d'intermediació, la relació oferta i demanda, els actors econòmics, socials i laborals, etc.

Segon bloc: ESTRUCTURA, ECONOMIA I MERCAT

Tema 4: Què ofereix el mercat laboral a l'immigrant?

Què està passant?

4.1. La immigració és funcional perquè dona resposta a la demanda de mà d'obra del mercat laboral en sectors importants de l'estructura econòmica al nostre país: turisme i hosteleria, agricultura, construcció, etc. La demanda és elevada en segments de baixa qualificació.

4.2. S'observa segmentació i diversitat dels nínxols ocupats pels treballadors amb processos de substitució i complementarietat, fins i tot substitució entre diferents nacionalitats immigrants. Hi ha demanda de treballadors no qualificats o en el cas que siguin qualificats en sectors amb poc reconeixement social. Els immigrants solen ocupar llocs de treball amb baixa remuneració, poc reconeixement social o gran precarietat.

4.3. També, l'existència d'importants sectors d'economia submergida perfila una altra realitat dels treballadors immigrants. L'oferta de treball en molts casos és en condicions d'irregularitat.

PROPOSTES

4.A. Establir vies de regularització dels treballadors irregulars. La regularització dels treballadors migrants millorarà el seu poder de negociació.

4.B. Millora dels mecanismes de control de l'economia submergida perquè aflori i no escapin del control de l'Estat els mecanismes de contractació de la mà d'obra estrangera. Estrènyer la col·laboració entre organismes de la Seguretat Social i la inspecció d'Hisenda.

4.C. Cal un control dels fluxos però no construït des del rebuig i la restricció.

Tema 5: La immigració contribueix al desenvolupament social, econòmic i cultural?

Què està passant?

5.1. Els immigrants contribueixen a l'economia del país de manera significativa i són importants en el mercat laboral. La seva afiliació a la Seguretat Social va créixer el 8,13% entre 2002 i el 2004, mentre que el sistema general ho fa al 6%.

5.2. La immigració és un motor de desenvolupament i de nous mitjans d'activitat econòmica mitjançant la creació d'empreses i de noves oportunitats de negoci.

5.3. La realitat de la immigració obre nous sectors i noves fonts de negoci: les acadèmies d'idiomes, la banca, per canalitzar les trameses de divises als seus països d'origen; les empreses de treball temporal, que tenen un nou col·lectiu per oferir, fins i tot des dels països d'origen; comercialització de productes tradicionals d'aquests països, habitatge de lloguer i venda; la telefonia per comunicar-se amb les seves familiars, el transport, etc.

5.4. La immigració contribueix significativament a l'augment de la taxa de natalitat a l'Estat espanyol. El percentatge de dones és alt (més del 40%, el 5% de totes les dones treballadores de l'Estat), acostumen a ser adults-joves entre els 20 i els 45 anys (excepte els jubilats europeus).

PROPOSTES

5.A. Articular que les organitzacions sindicals i empresarials fixin polítiques solidàries en els seus àmbits d'actuació respectius, establint canals de diàleg amb les administracions públiques i acordant en els convenis sectorials clàusules referents a la immigració.

5.B. Afavorir les polítiques de creació d'empreses entre els immigrants, eliminant les traves existents en la legislació per a la concessió dels permisos de treball per compte propi.

5.C. Equipar als immigrants en les polítiques d'ocupació, formació, intermediació i de conciliació de la vida familiar i laboral.

5.D. Impulsar el compliment del Conveni de la OIT relatiu als treballadors migrants (núm. 97) de 1949 i el Conveni sobre les migracions (núm. 143) de 1975 que contenen disposicions orientades a la protecció dels migrants.

Tercer bloc: FLUXOS I POLITIQUES DE FLUXOS.

Tema 6: Tenim un bon control de fluxos migratoris?

Què està passant?

6.1. Les polítiques d'immigració i les normatives han estat inadequades. La UE ha establert polítiques d'immigració zero, a l'Estat espanyol han estat restrictives i d'alineament contra la il·legalitat mentre hi ha hagut un creixement exorbitant de la irregularitat i, en altres països, una saturació de les vies d'asil.

6.2. Hi ha una preferència clara per la temporalitat i la limitació de drets, i preval la contenció i l'admissió restringida juntament amb el retorn, enfront les polítiques d'integració. La irregularitat s'afavoreix per l'estructura dels mercats i per l'estructura de les vies legals per a la regularització.

6.3. No es té en compte que el mercat es constitueix com el principal factor d'atracció de la població immigrant, però no tots els fluxos migratoris responen a una demanda

efectiva del mercat de destinació. La millora en les condicions de vida, constitueix un factor encara més important d'atracció de la immigració.

PROPOSTES

6.A. Impulsar el debat sobre el model de fluxos migratoris que es vol tenir per tal de regular-lo posteriorment.

6.B. Definir la política d'immigració com d'integració. Que la via de regularització per règim general sigui possible i fluïda i s'incrementin els recursos per a la gestió dels contingents i de règim general.

6.C. Manteniment de l'estructura temporal dels permisos, eliminant, però, les limitacions sectorials dels permisos de treball. Agilitat i disminució dels terminis de resolució dels permisos de treball. Possibilitar la mobilitat geogràfica entre països de la UE.

6.D. Adequar els contingents a la necessitat del mercat. Facilitar els mitjans (eliminant tràmits burocràtics i administratius o establint tractats de cooperació amb altre països) perquè les empreses puguin buscar determinats col·lectius de treballadors estrangers que, bé per la seva formació, qualificació, bé per les característiques dels seus països d'origen, poden aportar un valor afegit a l'empresa.

Quart bloc: CONDICIONS DE VIDA I TREBALL

Tema 7: Es garanteixen els drets laborals dels treballadors immigrants?

Què està passant?

7.1. Existeixen greus vulneracions dels drets laborals. Hi ha uns determinats tipus de feines que s'ofereixen en el mercat de treball espanyol amb unes característiques que no resulten atractives per als treballadors que tenen un major «poder de negociació» i menys urgències en les necessitats personals.

7.2. En feines de baixa qualificació els immigrants tenen condicions laborals inferiors als nacionals. Són en desavantatge, treballs temporals i creixent precarietat.

7.3. La sinistralitat laboral és significativament més elevada en feines dutes a terme per immigrants. Existeix una greu irresponsabilitat per part de les empreses en matèria de seguretat laboral.

7.4. La segmentació i l'economia submergida provoquen una desarticulació social: disminució de drets, menor poder de negociació col·lectiva, individualització de la relació laboral. I a això s'afegeix que genera una gran dependència laboral dels treballadors respecte a les empreses.

7.5. Hi ha un gran desnivell de drets i deures entre uns grups d'immigrants i altres i dins d'aquests, entre homes i dones. La imatge d'un col·lectiu més reivindicatiu és negativa per al col·lectiu mateix i provoca la substitució per un altre.

7.6. Els treballadors irregulars no tenen accés a una defensa dels seus drets laborals perquè no existeixen per als jutjats socials.

PROPOSTES

7.A. Ratificació per part de l'Estat espanyol de la Convenció internacional sobre la protecció dels drets de tots els treballadors migratoris i dels seus familiars, que va entrar en vigor l'1 de juliol de 2003.

7.B. Millora de la regulació laboral: cotització i prestacions, marc de Seguretat Social i condicions de sectors d'activitat precaritzats, sobretot el servei domèstic i la cura de les persones.

7.C. Equiparar els immigrants en les polítiques d'ocupació, formació, intermediació i de conciliació de la vida familiar i laboral.

7.D. Que la formació ocupacional es consideri a l'hora de renovar els permisos de treball de la mateixa manera que les altes a la Seguretat Social.

7.I. Possibilitar que els immigrants en situació irregular accedeixin a la formació ocupacional de les administracions.

7.F. Permetre l'accés dels immigrants a la jurisdicció social.

Cinquè bloc: IMATGE DELS IMMIGRANTS

Tema 8: Quina imatge es transmet del treballador migrant?

Què està passant?

8.1. La imatge que transmeten els mitjans de comunicació contribueix a la formació de la imatge social. Els missatges que s'envien a la societat s'utilitzen per a altres finalitats. Les imatges influeixen en la definició de l'oferta d'ocupació i en la negociació.

8.2. Hi ha estereotips negatius i positius irrealistes sobre la qualificació i vàlua (també sobre característiques del grup) dels treballadors i treballadores estrangeres, que fan que es prefereixi per exemple un treballador procedent de l'Est europeu a un treballador marroquí.

8.3. La immigració apareix unida únicament a elements negatius; a les màfies i el crim internacional, la prostitució, el tràfic d'obres d'art robades, el terrorisme, etc.

8.4. La segmentació ètnica del mercat laboral i els missatges institucionals de l'Administració pública produeixen creences i discursos que legitimen i reproduïxen les condicions precàries del treball.

8.5. En no haver-hi un model clar d'integració de la població immigrant, es corre el risc que apareguin moviments xenòfobs, particularment on no s'assoleix una solució raonable als conflictes.

PROPOSTES

8.A. Establiment d'un codi ètic sobre les imatges i els continguts que es transmeten sobre la immigració en els mitjans de comunicació.

8.B. Acords entre els actors polítics per no instrumentalitzar la imatge social de la immigració. No utilitzar la migració com arma electoral.

8.C. Promoure accions de sensibilització per al coneixement dels treballadors i

treballadores estrangers entre el teixit empresarial, els treballadors i les organitzacions empresarials i sindicals.

8.D. Al costat de la inclusió laboral dels immigrants és necessari prevenir el risc dels moviments xenòfobs amb un major esforç d'explicació i educació de les causes del fenomen migratori i les seves conseqüències favorables.

MAPA DE CONTINGUTS

IV. EDUCACIÓ I CULTURA

Primer bloc: MODEL D'ESCOLA

Tema 1: El model educatiu s'ha adaptat a la nova realitat?

Tema 2: Cal revisar l'organització escolar i la formació del professorat?

Tema 3: Hi ha problemes de relació específics entre el professorat i els alumnes immigrants i les seves famílies?

Tema 4: Les activitats de temps lliure són un factor clau per a la integració?

Segon bloc: ALUMNES QUE S'INCORPOREN A L'ESCOLA EN ELS PRIMERS CICLES

Tema 5: Hi ha prou places de guarderia?

Tercer bloc: ALUMNES MAJORS DE DOTZE ANYS AMB NECESSITATS ESPECIALS

Tema 6: Ser immigrant implica tenir necessitats escolars especials?

Tema 7: Com compaginar les expectatives dels alumnes amb el sistema escolar?

Quart bloc: CENTRES ESCOLARS I TERRITORI

Tema 8: Es distribueixen els alumnes immigrants de manera homogènia en els centres?

Tema 9: Els recursos estan ben repartits i utilitzats?

Tema 10: Com treballar amb els menors no acompanyats?

IV. ÀREA D'EDUCACIÓ I CULTURA

Primer bloc: MODEL D'ESCOLA

Tema 1: El model educatiu s'ha adaptat a la nova realitat?

Què està passant?

1.1. Les societats es troben en permanent transformació i es construeixen dia a dia. L'arribada d'immigrants suposa un canvi social que es reflecteix en l'escola.

1.2. L'escola ha de ser un espai públic. En aquest sentit el «públic» és més divers que fa deu anys. I així hauria de reflectir-se. En aquest sentit és necessari generar un debat a l'entorn dels continguts de les assignatures que s'imparteixen. Els programes són etnocèntrics, la qual cosa és un problema. Ja ho era abans, però amb l'arribada d'alumnat d'altres cultures la situació es fa més palesa.

1.3. L'escola té la funció de formació i de construcció de ciutadania (cohesió social). És fonamental no oblidar que a més dels aspectes de formació tècnica orientada al mercat laboral, una funció essencial del sistema educatiu és generar i transmetre els valors que permeten mantenir la cohesió social. El currículum està sobrecarregat de coneixements orientats als «continguts», i no obstant això hi ha una manca de coneixements de formació en ciutadania que, en una conjuntura de canvi social en què la cohesió social és un element clau, són fonamentals.

PROPOSTES

1.A. Reduir el currículum al que és comú i necessari per a la cohesió social, per a la ciutadania, deixant fora el que és de l'àmbit particular i introduir l'universal.

1.B. Adequar el currículum perquè tot l'alumnat aprengui a conviure en la diferència.

proposta sense consens (vegeu tema 7, proposta 7B, 7C)

Tema 2: Cal revisar l'organització escolar i la formació del professorat?

Què està passant?

2.1. La nova realitat és molt més diversa que la que vivien les escoles fa deu anys. No

obstant això, l'organització escolar es presenta rígida. Els centres no utilitzen l'autonomia que la llei els concedeix en gran part, perquè no hi ha preparació per a fer-ho. Fins i tot els recursos existents (tallers d'adaptació curricular, aules d'enllaç, etc.) no són ben utilitzats i arriben a generar guetos. Els centres no tenen projectes i quan els tenen els professors es *cremen* per falta d'adaptació i formació a la nova realitat.

2.2. El sistema té un nivell raonable de dotació, no sempre ben distribuïda o adequadament utilitzada.

2.3. S'aprecia que les situacions dels centres són tan diverses que no es poden preveure, i per tant han de millorar la seva autonomia. Per això cal adequar la formació del professorat, el currículum i l'organització. Des del punt de vista quantitatiu hi ha espais i recursos formatius pel professorat, però aquests no són adequats per a la situació actual. La formació no sembla que pugui donar resposta als reptes diaris amb els quals es troba el professorat. Aquesta situació es refereix tant a la formació inicial com a la continuada.

2.4. El professorat de secundària no es percep com educador. Es mou més com a ensenyant i no se centra tant en la preocupació per la persona. Hi ha molt poques tutories i en aquestes no hi ha orientació o no està prou personalitzada.

PROPOSTES

2.A. Millorar la flexibilitat dels dispositius de què es disposa. Aprofundir en nous models de treball i utilitzar adequadament els que ja es tenen: TAE, aules d'enllaç, aules ponts, aules temporals d'adaptació lingüística.

2.B. Reforçar l'autonomia i la responsabilitat dels centres. En aquest punt té especial importància el paper del projecte del centre com a element d'adaptació a la nova realitat dels alumnes. En aquest sentit es podria reprendre la mesura que permetia accedir com a equip a un centre en comptes de fer-ho per concurs de trasllat.

2.C. Reformar la formació inicial del professorat, que és una acció encara pendent, tant a primària com a secundària. Introducció en la formació inicial de continguts relatius a la diversitat cultural de l'alumnat i instrument per a l'anàlisi de les situacions que es produeixen. Establir mecanismes de control de l'aprofitament de la formació permanent del professorat.

2.D. Promoure la formació en els centres; això facilitarà l'orientació cap al propi projecte del centre i facilitarà la gestió de l'autonomia. Es considera, per tant, més adequat el model de formació en centres que no pas el de cursos.

2.E. Augmentar la dotació de treballadors socials, educadors de carrer i mediadors socioculturals de manera general. Tenir la possibilitat de dotar de professors especialistes en ensenyament de la llengua vehicular com a segona llengua en funció del projecte del centre.

2.F. Millorar estratègies de relació: centres, CPR i inspecció.

Tema 3: Hi ha problemes de relació específics entre el professorat i els alumnes immigrants i les seves famílies?

Què està passant?

3.1. Les famílies immigrants tenen problemes similars a les famílies autòctones, encara que en alguns casos hi ha dificultats de relació escola/família que es compliquen pel fet de ser immigrant: la llengua, falta de temps, una altra forma de relació amb l'escola en els països d'origen, etc.

3.2. En alguns casos les situacions de monoparentalitat dificulten l'acompanyament adequat dels nens per part de la família. La monoparentalitat és més freqüent en famílies immigrants ja que, en un primer moment, habitualment no surt del país la família completa.

3.3. No s'analitzen les expectatives que tenen les famílies sobre el futur educatiu dels seus fills. La formació i l'experiència escolar de les famílies són elements clau per situar l'escolarització en la trajectòria migratòria i d'assentament.

3.4. Els espais de relació requereixen una coordinació i planificació que no existeix des del treball conjunt amb altres recursos socials municipals per entendre les situacions de les famílies. Els horaris d'atenció del professorat amb els pares dificulten la relació efectiva entre ambdós.

3.5. Pel que fa a les relacions dins l'escola, no es percep indisciplina en les aules. No

obstant això, en els centres, fora de l'aula, la vulnerabilitat dels immigrants els fa més susceptibles de rebre certs tipus de maltractament.

PROPOSTES

3.A. Desenvolupar estratègies d'acollida i, si escau, de mediació amb les famílies. Facilitar els recursos de treballadors socials, mediadors i fins i tot traductors quan sigui necessari.

3.B. Oferir més informació a les famílies, per diversos mitjans: fulletons, premsa local, jornades de portes obertes, cooperació amb les associacions d'immigrants, etc.

3.C. Flexibilitzar els horaris d'acollida de les famílies per part de tutors i direcció del centre. Adequar-los a les realitats laborals de pares i mares.

3.D. Popularitzar les experiències positives i les bones pràctiques d'alguns centres per evitar estereotips que puguin interioritzar-se i portin a una percepció negativa i sense sortida de la situació.

3.E. Formar al professorat en l'assumpció del conflicte com a esperable i fins i tot inevitable en un context complex i jeràrquic com és l'escola.

3.F. Explorar mecanismes de mediació i negociació en els centres. Posar en marxa programes de mediació.

3.G. Proposar programes d'acollida individual d'uns alumnes a uns altres.

Tema 4: Les activitats de temps lliure són un factor clau per a la integració?

Què està passant?

4.1. Es constata una escassa participació dels nens i joves d'origen immigrant en activitats de temps lliure (esports en general, ludoteques, centres d'educació en el temps lliure, etc.) i també en les activitats extraescolars. Tot això fa que es distanciïn del procés de socialització normalitzat per la majoria i que des d'una perspectiva no formal perdin possibilitats de formació i de relació que tenen com a referència la

interiorització d'habilitats socials. Unes habilitats que són tan importants com alguns dels aprenentatges curriculars.

4.2. La implantació de la jornada contínua fa que els alumnes que no participen en les activitats extraescolars tinguin dificultats per accedir a una formació que és fonamental i es vegin abocats a dinàmiques de «carrer» o de «televisió». En moltes ocasions la no-participació en aquestes activitats està associada a la manca de recursos econòmics.

4.3. No hi ha prou seguiment del temps lliure dels infants i no hi ha prou oferta.

PROPOSTES

4.A. Establir amb caràcter generalitzat l'opcionalitat entre jornada partida i contínua: els pares triarien a l'hora d'accedir els alumnes a cada cicle, i els grups s'anirien formant amb una o altra jornada d'acord amb la demanda existent.

4.B. Facilitar a les poblacions que ho requereixin l'accés a espais de temps lliure normalitzats (no assistencials). Assegurar una oferta bàsica d'aquest tipus d'activitats per a tots de forma gratuïta.

4.C. Potenciar, quan es consideri necessari, el treball en xarxa amb les ONG, grups de temps lliure i esportius.

Segon bloc: ALUMNES QUE S'INCORPOREN A L'ESCOLA EN ELS PRIMERS CICLES

Tema 5: Hi ha prou places de guarderia?

Què està passant?

5.1. L'educació de 0 a 3 anys és fonamental en els processos formatius, no obstant això la dotació actual és insuficient per atendre les necessitats de tota la població en general. En el cas dels immigrants en situació de precarietat aquesta situació és especialment greu. La xarxa pública és insuficient i les condicions d'admissió a les

guarderies privades fan que quedin lluny de les possibilitats de la majoria de la població immigrant.

5.2. La falta de places genera una forta competència per aconseguir-les, la qual cosa provoca que la població autòctona vegi amb mals ulls l'arribada d'immigrants.

5.3. Fins ara havia esdevingut una pràctica habitual escolaritzar als tres anys els nens en els centres en què es pretenia que fessin el procés educatiu per tal d'assegurar la plaça en el primer cicle. En els llocs on s'està escolaritzant massivament en el període de 0 a 3 anys —per exemple, al País Basc— aquesta pràctica s'està avançant.

PROPOSTES

5.A. Augment de l'oferta de places de 0-3 anys. Ampliació de l'oferta de places, especialment en les zones de major risc social.

5.B. Tendir a la gratuïtat d'aquests serveis.

Tercer bloc: ALUMNES MAJORS DE DOTZE ANYS AMB NECESSITATS ESPECIALS

Tema 6: Ser immigrant implica tenir necessitats escolars especials?

Què està passant?

6.1. Els alumnes immigrants que s'escolaritzen en els primers cicles no tenen problemes especials, més enllà de l'aprenentatge de l'idioma. El seu procés escolar és similar al dels alumnes autòctons. Aquests problemes apareixen en ocasions en alguns alumnes majors de 12 anys per dos motius fonamentals: un retard acadèmic que s'arrossega, o un cicle primari ja tancat d'acord amb els plans d'estudis del país d'origen que, malgrat això, aquí ha de perllongar-se obligatòriament fins als 16 anys.

6.2. En alguns casos hi ha un retard acadèmic i en aquesta situació no sempre

s'utilitza adequadament els recursos existents per reduir-lo. En moltes ocasions s'arriben a generar grups estables que mai no arriben a normalitzar-se en les aules.

6.3. El desconeixement de la llengua és un problema fonamental. Hi ha una manca de recursos per atendre a l'aprenentatge lingüístic de l'alumnat d'incorporació tardana a través d'estratègies inclusives i d'integració plural.

6.4. Pel que fa als criteris d'ubicació per curs, no hi ha una avaluació personalitzada a l'hora de distribuir l'alumnat a les aules i s'utilitzen criteris molt rígids. Un cas molt clar d'això pot ser el dels menors no acompanyats dels quals es desconeix l'edat i que acaben distribuïnt-los per l'edat que reflecteix la mesura del seu canell.

PROPOSTES

6.A. Augmentar els recursos tant per fer un seguiment fora de l'aula que permeti la seva ubicació adequada com pensant en el procés dins l'aula.

6.B. Millorar la formació amb vista a la utilització dels recursos ja existents per a alumnes amb necessitats especials.

Tema 7: Com compaginar les expectatives dels alumnes amb el sistema escolar?

Què està passant?

7.1. En alguns casos dins d'aquest grup hi ha expectatives laborals, que serien habituals en els seus països d'origen, però que xoquen amb una normalització de l'escolarització fins als 16 anys. Nens que han estat desescolaritzats als 12 anys en els seus països d'origen —situacions de vegades normals en el marc dels plans educatius— són obligats a retornar a l'escola quan les seves expectatives són laborals, i fins i tot ja porten treballant diversos anys. Aquesta visió és compartida per la pròpia família que entén que s'ha de treballar abans dels 16 anys; primer, perquè necessita aquests ingressos, segon, perquè han comptat amb aquests nens com a peces fonamentals des del punt de vista laboral a l'hora de prendre la decisió d'emigrar.

7.2. Aquest desavinença d'expectatives genera situacions de conflicte. Els alumnes no volen estudiar i es mantenen en els centres només fins que compleixen l'edat de

treballar. A més en moltes ocasions encara que poguessin recuperar les expectatives envers l'estudi, ja han perdut els hàbits escolars.

7.3. No hi ha una orientació laboral suficient, per causa del desconeixement de les expectatives dels alumnes i de les seves famílies o a l'adequació d'aquestes.

PROPOSTES

7.A. Facilitar l'organització de grups de reforç.

7.B. Afavorir les tutories entre iguals.

7.C. Promoure l'existència d'alumnes «monitors» quan arriben al col·legi amb una actuació concreta dins el pla d'acollida.

7.D. Evitar els agrupaments homogenis.

7.E. Elecció adequada d'assignatures optatives que els resultin motivadores.

7.F. Suport a l'aprenentatge de la llengua en situacions d'immersió i no només en les aules on ningú parla castellà i/o català.

7.G. Escolarització per nivells d'aprenentatge i no per edat cronològica.

7.H. Reforçar els serveis d'orientació escolar i professional, tant dins (departaments d'orientació) com fora (serveis d'ocupació) dels centres.

Quart bloc: CENTRES ESCOLARS I TERRITORI

Tema 8: Es distribueixen els alumnes immigrants de manera homogènia en els centres?

Què està passant?

8.1. Hi ha dues realitats que tenen lloc simultàniament a l'hora de parlar de distribució. D'una banda la de l'alumnat immigrant amb necessitats educatives especials i de l'altra la de l'alumnat immigrant sense necessitats especials.

8.2. La distribució dels alumnes amb necessitats especials és desproporcionada i necessita recursos especials. Això es produeix per problemes de segregació d'espai i per pràctiques discriminatòries que afecten els centres i generen, en el seu entorn, greuges entre l'escola pública i la concertada, i especialment entre la pública/concertada i la privada, en què l'escolarització és gairebé nul·la. No hi ha recursos de recepció personalitzada per a les necessitats especials.

8.3. Pel que fa als alumnes immigrants sense necessitats educatives especials també se'n detecta una concentració en els mateixos barris o pobles. Hi ha escoles públiques molt concentrades al costat d'unes altres amb molt poca població immigrant. Els centres que viuen situacions de «guetització escolar» acostumen a estar situats en barris que presenten deficiències en els serveis i degradació en l'habitatge. De manera general la concentració és una realitat negativa perquè no afavoreix la integració. No es pot dir que els problemes de distribució no siguin els únics, però són molt influents. En aquest sentit les comissions d'escolarització no actuen adequadament.

PROPOSTES

8.A. Exigir i assegurar els sistemes de distribució normals, i vigilar que no es considerin tots els alumnes immigrants com a alumnes amb necessitats especials.

8.B. En alguns casos la inspecció hauria de forçar alguns dispositius d'integració. Fer compatible l'autonomia dels centres i els interessos establerts en aquests amb un funcionament coherent del sistema que doni resposta a necessitats reals.

8.C. Centrar el control no només en l'admissió dels alumnes a tots els centres, sinó també en la seva permanència i en els resultats obtinguts.

8.D. Intentar que la concentració no superi el 30%, tal com es recomana en l'informe que ha elaborat l'Oficina del Defensor del Poble.

8.E. Crear comissions d'escolarització per zones que facilitin una distribució més adequada de l'alumnat.

8.F. S'hauria de disposar d'eines per afavorir que els centres concertats es comprometin amb aquesta població.

Evitar «demonitzar» els pares; evitar culpar-los pel fet que considerin l'escola com un mecanisme de mobilitat social.

Tema 8: Es distribueixen els alumnes immigrants de manera homogènia en els centres?

Què està passant?

8.4. Hi ha una percepció per part dels pares dels alumnes autòctons de davallada del nivell —es tracta més aviat d'una percepció que no pas d'una davallada real— dels centres. Els alumnes no immigrants canvien d'escola. El fet que les famílies amb més recursos abandonin els centres amb alt percentatge d'alumnat d'origen immigrant, repercuteix en el prestigi del centre i dificulta que es trobin sortides a la situació en què viuen.

PROPOSTES

8.G. Imposar als centres concertats i privats una quota d'admissió d'alumnes amb necessitats especials, d'acord amb les característiques generals de l'entorn.

Tema 9: Els recursos estan ben repartits i utilitzats?

Què està passant?

9.1. Si hi ha centres que requereixen més suport que d'altres és que els dispositius de distribució territorial dels alumnes amb necessitats educatives especials no funcionen adequadament. I és per aquí que cal començar a analitzar la situació. No sembla una bona política concentrar els recursos, perquè a la llarga això farà que les comissions d'escolarització hi situïn els alumnes amb necessitats especials, cosa que afavorirà la guetització d'aquests centres.

9.2. No s'estan utilitzant recursos externs suficients en el sistema escolar que puguin donar suport als processos d'integració. Aquesta situació es produeix per la falta de relació amb altres recursos municipals (serveis socials i culturals) i també per la por que hi ha en molts centres educatius de la «intromissió» d'agents externs.

PROPOSTES

9.A. Dotar dels mateixos recursos addicionals tots els centres que optin per acollir alumnes amb necessitats especials, aquesta dotació restaria subjecta a la demostració d'un bon treball amb ells.

9.B. Distingir entre el desfasament curricular i el desconeixement de la llengua: no poden «compensar-se» conjuntament.

9.C. Promoure aules d'enllaç com l'opció més adequada per a l'aprenentatge de la llengua vehicular: prèvies a la inserció en el sistema educatiu normalitzat, conduïdes per professorat amb preparació específica, en funció de la llengua d'origen: romànica o no. Durada d'un any fins a lectura comprensiva, després curs per edat. Aquesta fase és clau i requereix una atenció personalitzada i professional.

9.D. La compensació curricular pot organitzar-se en el mateix centre —sistema educatiu normalitzat— com una opció per al conjunt de l'alumnat amb un clar desfasament. Es considera millor organitzar grups flexibles que no pas aules separades.

9.E. Fomentar el treball en xarxa, la cooperació amb institucions, empreses, associacions i grups de l'entorn, així com una col·laboració més estreta amb els pares.

9.F. Regulació amb caràcter vinculant del procediment de coordinació a partir de propostes consensuades entre els diferents agents.

Tema 10: Com treballar amb els menors no acompanyats?

Què està passant?

10.1. Cada vegada és més elevat el nombre de menors no acompanyats que viuen en el nostre país. Davant de l'augment dels menors indocumentats es comprova la manca de recursos residencials, formatius, etc. i d'alternatives per afrontar la seva demanda de treball i les seves necessitats de formació ocupacional.

10.2. Falta d'orientació professional que situï un projecte de formació a curt o mitjà

termini relacionat amb la situació sociocultural de l'alumnat que viu situacions d'exclusió social.

PROPOSTES

10.A. Oferir, als que arriben amb una edat superior a la d'escolarització en el país d'origen però inferior a l'establerta en el d'arribada, fórmules de combinació de treball i estudi, ambdós a temps parcial.

10.B. Devolució dels nois menors d'una certa edat (9-14 anys) no acompanyats. Gestió adequada d'aquesta devolució, molt controlada, sense marge d'error.

10.C. Tramitació immediata de PRT per a majors de 18 anys o nois menors amb ofertes de treball —freqüents arran de les seves pràctiques laborals en empreses.

10.D. Seguiment dels nois durant un període posterior a la desaparició de la tutela.

10.E. Seguiment de la gestió en les entitats privades i manteniment del finançament: de vegades aquests nois canvien de centre (i fins i tot de ciutat, segons on estigui el centre).

10.F. Seguiment personalitzat dels tutelats i derivació a serveis especialitzats, si escau.

MAPA DE CONTINGUTS

V. EXCLUSIÓ SOCIAL I SERVEIS SOCIALS

Primer bloc: LA DINÀMICA DE L'EXCLUSIÓ EN LA IMMIGRACIÓ

Tema 1: Immigrant és igual a exclòs?

Tema 2: Immigrant és igual a ciutadà?

Segon bloc: POLÍTICA SOCIAL MIGRATÒRIA

Tema 3: Té l'Estat espanyol una política de migracions?

Tema 4: Portes obertes o control de fluxos?

Tema 5: L'Estat ha d'assumir la protecció social dels immigrants?

Tercer bloc: SERVEIS SOCIALS

Tema 6: Hauria de crear-se un servei social exclusiu per a immigrants?

Tema 7: Es cobreixen les necessitats bàsiques dels immigrants?

Tema 8: Com s'organitzen les ONG, els autòctons i els mateixos immigrants?

Quart bloc: COL-LECTIUS EN SITUACIONS ESPECIALS

Tema 9: MENORS: Els menors d'edat han d'estar més protegits?

Tema 10: JOVES: El jove immigrant té un buit social?

Tema 11: DONES: És igual un home immigrant que una dona immigrant?

Tema 12: RECLUSOS I EXRECLUSOS: Estan les nostres presons plenes d'estrangers?

V. ÀREA D'EXCLUSIÓ SOCIAL I SERVEIS SOCIALS

Primer bloc: LA DINÀMICA DE L'EXCLUSIÓ EN LA IMMIGRACIÓ

Tema 1: Immigrant és igual a exclòs?

Què està passant?

1.1. L'enfocament actual de la immigració i dels estrangers (no comunitaris) passa per una visió instrumental, són mà d'obra, a la qual, d'una banda es vol mantenir invisible per tal de poder-la explotar en el mercat laboral al mínim cost. D'altra banda, l'Estat els exclou dels drets que assisteixen als nacionals i als estrangers comunitaris, la qual cosa els converteix, de fet, en col·lectius vulnerables, en molts casos arran de l'exclusió.

1.2. Aquesta visió tan parcial i interessada de la immigració oblida la dinàmica positiva per a l'economia i per a la nostra pròpia societat i cataloga per sempre l'immigrant com a tal, sense adonar-se que la immigració és una situació, no una forma de ser.

1.3. Hi ha diferències notables en el territori nacional per la distribució segons sectors productius i les zones (rurals o urbanes).

PROPOSTES

1.A. Adoptar una política migratòria coherent amb la realitat que inclogui l'immigrant i no el col·loqui en situació d'exclusió.

1.B. Reforçar la inspecció i sanció dels qui exploten i s'aprofiten de la seva vulnerabilitat.

1.C. Fomentar una imatge positiva de l'estranger com a persona que s'integra a una nova societat. Buscar un consens social que assumeixi aquesta nova realitat en clau d'integració.

Tema 2: Immigrant és igual a ciutadà?

Què està passant?

2.1. L'absència d'una política pública, fa que, de fet, dir «immigrant» no sigui equiparable a dir «ciutadà», ja que hi ha un gran nombre de persones a les quals els manquen drets i protecció social. Existeix una subclasse ocupacional sense contracte, sense mobilitat social i sense els mínims drets garantits.

2.2. Com a conseqüència de l'anterior, hi ha tota una construcció ideològica pública d'irregularitat que criminalitza l'immigrant i justifica que no sigui concebut com a ciutadà amb drets i deures.

PROPOSTES

2.A. Reconèixer els immigrants com a subjectes de plens drets i deures, lligant el concepte de ciutadania a la residència i no a la nacionalitat.

2.B. Entendre l'arrelament com a vinculació de la persona amb el territori de residència i inserció social, i no només amb l'ocupació laboral.

Segon bloc: POLÍTICA SOCIAL MIGRATÒRIA

Tema 3: Té l'Estat espanyol una política de migracions?

Què està passant?

3.1. Existeix un marc legal general, confús i contradictori que, d'una banda, penalitza el treball i la residència «sense papers», i de l'altra, ho permet descaradament. A l'Estat espanyol hi manca una política migratòria, té lleis conjunturals i electoralistes però no ha elaborat un consens comú.

3.2. A aquesta situació estatal se suma una greu fragmentació i manca de coordinació entre les diferents administracions estatals, autonòmiques i locals.

3.3. No existeix una política social migratòria, sinó una política de control social de la migració i polítiques assistencials puntuals que cobreixen els símptomes més visibles d'exclusió.

PROPOSTES

3.A. És necessari crear un marc previ comú sobre la migració, consensuat i coordinat entre les diferents administracions partint del fet de la multiculturalitat ja existent.

3.B. Incloure dintre de l'acció social de l'Estat aquesta dimensió amb polítiques d'integració a llarg termini i no conjunturals.

Tema 4: Portes obertes o control de fluxos?

Què està passant?

4.1. Europa practica actualment un enfocament de tràfic dels fluxos migratoris. D'una banda estableix una quota estricta i insuficient, i de l'altra practica una permeabilitat pragmàtica que facilita l'entrada irregular i que s'etiqueta com a «tràfic il·legal».

4.2. La definició de *fluxos* no té en compte la diversitat de motivacions (temporers, estudiants, refugiats) i discrimina per seleccions ètniques.

4.3. S'oblida l'aspecte del codesenvolupament com a mecanisme per pal·liar les causes que motiven l'emigració.

PROPOSTES

4.A. Treballar conjuntament la regulació de fluxos amb el desenvolupament dels països origen d'immigració, fomentant programes de codesenvolupament, negociació de deute extern, etc.

4.B. Flexibilitzar i tenir en compte en aquesta política de fluxos les diferents possibilitats d'entrada i sortida que ara per ara només generen irregulars.

Tema 5: L'Estat ha d'assumir la protecció social dels immigrants?

Què està passant?

5.1. L'Estat demana a la ciutadania que integri, però és el primer que segrega i no tracta l'immigrant com un subjecte amb les mateixes necessitats socials que qualsevol altra persona: d'educació, habitatge, sanitat, etc.

5.2. Els drets socials són iguals per a tots al marge de la situació administrativa i l'accés a aquests ha de ser en les mateixes condicions, mitjançant l'empadronament i sense control policial.

5.3. Es fomenta una competitivitat amb altres col·lectius, cosa que duu a la xenofòbia.

PROPOSTES

5.A. Assumpció de responsabilitat coordinada de les administracions incorporant el factor migratori en les polítiques sectorials.

5.B. Extensió dels drets bàsics socials i necessitat d'un acord de mínims.

5.C. Distribució no selectiva de recursos. A major demanda major oferta de recursos.

Tercer bloc: SERVEIS SOCIALS

Tema 6: Hauria de crear-se un servei social exclusiu per a immigrants?

Què està passant?

6.1. Una de les fonts d'exclusió és tractar l'immigrant com a beneficiari a part dels serveis socials. Preval així la seva condició d'estranger enfront de la seva condició de persona. Això ha provocat una ajuda assistencialista que no fomenta ni la seva autonomia, ni la seva participació, ni la seva presència social.

6.2. L'únic servei que hauria de ser especialitzat és el d'acollida, informació i orientació.

PROPOSTES

6.A. Crear unitats d'acollida i informació que tinguin en compte les peculiaritats dels immigrants.

Tema 7: Es cobreixen les necessitats bàsiques dels immigrants?

Què està passant?

7.1. No hi ha recursos per a l'allotjament temporal d'immigrants, cosa que els obliga a allotjar-se en albergs de transeünts o de toxicòmans. Són gairebé inexistents per a dones maltractades, menors, etc.

7.2. No existeix el concepte de *rendes mínimes*, pel fet de no estar inclosos en el sistema de cobertura de Seguretat Social.

7.3. No hi ha opcions per als menors ni en guarderies ni en activitats d'oci durant l'època estival.

PROPOSTES

7.A. Programes intermedis d'allotjament temporal (no només de frontera).

7.B. Estendre el dret de renda mínima.

7.C. Augmentar els recursos per a la infància.

Tema 8: Com s'organitzen les ONG, els autòctons i els mateixos immigrants?

Què està passant?

8.1. D'una banda, el tercer sector ha cobert el que l'Estat no cobria sense disposar de mitjans suficients, caient de vegades en l'assistencialisme i deixant de banda exercir des d'una posició de denúncia.

8.2. L'associacionisme de la població immigrant és insuficient per la manca d'estímul i per un plantejament etnocentrista de la participació que exclou les peculiaritats de les diferents cultures.

8.3. No hi ha tampoc xarxes de proximitat ni familiars, cosa que dificulta a la pràctica la participació d'aquests col·lectius.

8.4. Sensació de competència entre altres col·lectius desfavorits i el d'immigrants.

8.5. Existeixen iniciatives socials autòctones **molt positives** interpellades per aquesta nova realitat.

PROPOSTES

8.A. Incrementar la participació ciutadana en les ONG i promoure en el si d'aquestes una tasca de discerniment.

8.B. Fomentar els fòrums de participació als barris.

8.C. Fomentar l'acció conjunta d'entitats autòctones i d'immigrants.

8.D. Si hi ha un augment de demanda, augmentar els recursos i diversificar l'oferta de serveis socials.

Quart bloc: COL-LECTIUS EN SITUACIONS ESPECIALS

Tema 9: MENORS: Els menors d'edat han d'estar més protegits?

Què està passant?

9.1. No existeix una política específica d'infància i manca, a més a més, una regulació concreta. Això unit a l'augment de menors i a un enfocament que els percep com a conflictius fa encara més preocupant la seva situació. Els nens són dues vegades vulnerables, pel fet de ser menors i per ser estrangers.

9.2. A la falta de coordinació de les diferents administracions implicades se suma el retard i la lentitud en la resolució d'expedients i els problemes jurídics afegits, a més de la falta de resolució escrita de tutela. Quan l'Administració és tutora d'un menor en trànsit d'expulsió no actua amb el mateix èmfasi defensiu que adoptaria un advocat en la mateixa situació.

9.3. A més de centres inadequats, s'enfoca el seu tractament des del control, la vigilància i la disciplina.

PROPOSTES

9.A. Fer prevaler la condició de menor per damunt de la d'estranger.

9.B. Dotar de permisos de residència els menors no acompanyats.

9.C. Eliminar els centres exclusius de menors estrangers i experimentar models sostenibles de xarxes de llars d'acollida temporal i alternatives als centres de reforma (llibertat a prova o tutories).

Tema 10: JOVES: El jove immigrant té un buit social?

Què està passant?

10.1. A l'Estat espanyol no hi ha un ministeri de joventut cosa que indica que no existeix tampoc una política clara en temes de joventut, ni d'integració dels joves immigrants. Molts d'aquests joves van arribar al país quan eren nens d'edat avançada i sofreixen inadequacions.

10.2. Un jove estranger (16 anys), si vol treballar, encara que sigui durant les vacances escolars, ha de demanar un permís que triga més de sis mesos a gestionar-se.

10.3. L'enfocament que es fa d'aquest col·lectiu sempre és en termes negatius oblidant les seves potencialitats.

10.4. L'accés que tenen a espais d'oci és més reduït que el dels autòctons ja que els patrons generals d'oci es basen en el consum, amb poques activitats públiques.

PROPOSTES

10.A. Dissenyar una política de joventut que tingui en compte les característiques d'aquest col·lectiu, amb suport psicològic entre pares i fills.

10. B. Oferir una targeta als menors reagrupats quan compleixin 16 anys perquè, si volen, puguin treballar.

10.C. Recuperar habilitats com ara les manuals, i els jocs al servei d'altres joves del barri.

10.D. Promoure activitats d'oci destinades a tots els joves alternatives a les de consum.

Tema 11: DONES: És igual un home immigrant que una dona immigrant?

Què està passant?

11. 1. Les dones generalment cobreixen llocs de treball en l'àmbit de l'economia domèstica: això comporta un estat de reclusió, explotació i dependència de l'ocupador.

11.2. Es reforcen estereotips sobre la «violència dels estrangers» i la «submissió de les dones» però d'altra banda, amb la figura del reagrupament familiar es reforça la subjecció de la dona a l'home.

11.3. Major presència i visibilitat de prostitució femenina d'origen estranger. L'Estat no dóna respostes estructurals i viu en la indefinició entre el model abolicionista i el reglamentarista, mentre el negoci de la prostitució es tolera i es potencia.

PROPOSTES

11.A. Fomentar un debat social destinat a superar estereotips.

11.B. Promoure un debat jurídic sobre la noció de prostitució i no vincular la protecció i el permís de residència d'una víctima de prostitució a la seva acció com a denunciant.

Tema 12: RECLUSOS I EXRECLUSOS: estan les nostres presons plenes d'estrangers?

Què està passant?

12.1. Els immigrants «irregulars», moltes vegades per la manca d'oportunitats han de subsistir en condicions d'economia submergida i amb una gran inestabilitat, la qual cosa els aboca sovint al delicte. La mateixa legislació d'estrangeria empeny la gent al delicte.

12.2. «Criminalitzar» l'estranger i identificar-lo amb els delinqüents és un mètode més de política dissuasòria i manté la tensió entre la definició permanent de l'immigrant com a treballador precari necessari i enemic de la seguretat.

12.3. El sistema policial elabora un procés de selecció de la delinqüència (quins subjectes i quins espais socials es persegueixen) i ara per ara, la població immigrant resulta molt visible (trets ètnics...) per la qual cosa es converteix en objectiu prioritari de l'acció policial.

PROPOSTES

12.A. Revisar els processos d'implicació de les policies en la criminalitat.

MAPA DE CONTINGUTS

VI. INTERCULTURALITAT I RELIGIÓ

Primer bloc: GESTIÓ DE LA DIVERSITAT CULTURAL

Tema 1: És la diversitat cultural alguna cosa excepcional que han portat els immigrants?

Tema 2: És l'arribada d'immigrants una font de conflictes?

Tema 3: Tenim clar com dur a la pràctica la idea de la diversitat cultural?

Segon bloc: DRETS, IDENTITATS CULTURALS I CIUTADANIA

Tema 4: Han de ser considerats els immigrants ciutadans de ple dret?

Tercer bloc: LA RELIGIÓ, DIMENSIÓ INELUDIBLE DEL REPTE INTERCULTURAL

Tema 5: Quina importància li atorguem a la religió dins la qüestió migratòria?

Tema 6: Quines responsabilitats han d'assumir les diferents confessions religioses?

Tema 7: Com es presenta tot allò relacionat amb la religió?

Quart bloc: SOCIALITZACIÓ DE LA PROPOSTA INTERCULTURAL

Tema 8: Com podem construir una societat intercultural?

Tema 9: Quines limitacions i perills ens trobem?

Tema 10: Quina gestió política demana la construcció d'una societat intercultural?

VI. ÀREA D'INTERCULTURALITAT I RELIGIÓ

Primer bloc: GESTIÓ DE LA DIVERSITAT CULTURAL

Tema 1: És la diversitat cultural alguna cosa excepcional que han portat els immigrants?

Què està passant?

1.1. La diversitat cultural és una característica de qualsevol societat. Totes les societats són diverses i en totes és necessari gestionar adequadament aquesta diversitat. Vivim en un país cultural i políticament plural en el qual la diversitat està sent

permanentment «negociada». També Europa és, en si mateixa, una proposta i una experiència de gestió de la diversitat cultural.

1.2. La immigració no planteja qüestions noves. Només augmenta el grau de complexitat social, però la diversitat ja estava entre nosaltres. És falsa la idea de presentar aquest fenomen social com la causa d'una discontinuïtat, d'una ruptura amb una situació anterior en què no existia conflicte. La immigració no fa sinó aportar noves variants a aquesta diversitat: culturals, ètniques, religioses, etc.

1.3. És necessari evitar convertir les minories en l'objecte central del debat. Hem de concentrar-nos a oferir claus que facilitin la comprensió i la gestió de la diversitat, evitant posar l'accent a subratllar-ne les diferències. El que ens fa propers és la capacitat de l'espècie humana per organitzar, fins i tot dintre d'un mateix grup, la diversitat. En contraposició a això ens obstinem a establir distàncies destacant diferències que no són sinó mecanismes per jerarquitzar, per establir les desigualtats.

PROPOSTES

1.A. Impulsar que les estructures d'integració que ja existeixen, s'adaptin als nous fenòmens sense crear estructures separades.

1.B. Socialitzar, educar i formar en el reconeixement i en el respecte a aquesta diversitat cultural i donar respostes als possibles conflictes.

1. C. Promoure polítiques de normalització en el reconeixement de la diversitat que posi èmfasi en el valor del pluralisme i no en la diferència.

1.D. Adequar la formació a treballadors i treballadores de qualsevol sector i, especialment, de les administracions públiques, en el reconeixement i la gestió de la diversitat cultural.

1.E. Revisar els materials educatius i divulgatius —especialment, els que apareixen en els mitjans de comunicació— des del respecte i la valoració de la diversitat cultural.

1.F. Establir un consell consultiu a escala d'Estat i de les comunitats autònomes que assessori en matèria de gestió de la diversitat cultural.

Tema 2: És l'arribada d'immigrants una font de conflictes?

Què està passant?

2.1. El conflicte és consubstancial a les relacions humanes. La interacció humana es constitueix, s'alimenta i es nodreix de la diversitat i del conflicte. Presentar l'arribada d'immigrants com a font de conflictes és caracteritzar aquest fenomen amb una càrrega negativa que no té.

2.2. Amb freqüència es presenta la recent i nova immigració estrangera a l'Estat espanyol com una ruptura o com una confrontació entre passat i present, entre «els d'aquí» i «els d'allà». Amb la finalitat de protegir una determinada identitat, es construeix una nova amenaça caracteritzant-la com a «onada» o «invasió».

PROPOSTES

2.A. Fomentar en els centres educatius i en el si de la societat civil la reflexió sobre la naturalesa potencialment conflictiva de la vida social i els mètodes més adequats per gestionar i resoldre els conflictes.

2.B. Canalitzar les propostes formulades a l'esperit de la Cultura de la Pau promoguda per la UNESCO i altres iniciatives similars.

2. C. Tenir cura especial en la formació en aquests temes, tant a les escoles com en els cursos de capacitatció de funcionaris i treballadors.

Tema 3: Tenim clar com dur a la pràctica la idea de la diversitat cultural?

Què està passant?

3.1. Existeixen diversos **MODELS DE GESTIÓ** de la **DIVERSITAT CULTURAL**. Es tracta de diferents maneres d'entendre com una societat ha d'actuar en relació amb l'arribada de noves cultures. De forma sintètica i resumida es podrien classificar de la manera següent:

- ? Assimilacionista. És la més estesa. Bàsicament defensa l'existència d'un model de convivència «nacional», ja experimentat. Al nouvingut se li proposa que «s'hi assimili». La responsabilitat de canviar és de qui arriba.
- ? Integracionista. La paraula *integració* és una falca multiús darrere de la qual s'oculten estratègies i polítiques diverses, fins i tot irreconciliables. L'ús més comú d'aquest terme a l'Estat espanyol —tant al carrer, com entre els responsables polítics— amaga una visió assimilacionista.
- ? Segregacionista. Aquesta posició accepta com un fet la diversitat cultural i reconeix la seva significació social. Però no considera necessari cap estratègia que promogui la cohesió. Els uns al costat dels altres, juxtaposats en proximitat geogràfica però sense programa d'intercanvis ni intenció de promoure'ls. Cadascú al seu lloc, en el seu terreny particular, vivint i desenvolupant en l'àmbit privat i en les seves relacions socials la seva peculiar visió de la vida.
- ? Intercultural. És una manera de plantejar la integració però entenent-la més aviat com «una reintegració» en què tots fem un esforç per situar-nos en alguna cosa nova. No es tracta que qui arriba hagi de renunciar a res ni realitzar unilateralment un esforç. Suposa confiar en el fet que és possible créixer i enriquir-nos tots en el respecte a la diferència. Perquè en el món de la interacció humana molt sovint allò que enforteix una part és positiu per al conjunt del grup.

PROPOSTES

3.A. Definir el model que es vol adoptar i, a partir d'aquí, adoptar una política coherent.

3.B. Impulsar el model intercultural com a fórmula més eficaç per gestionar la nostra convivència present i futura, com a opció que compromet a tots i a totes a repensar les nostres posicions, actuacions i discursos.

3.C. Tractar el fenomen de la diversitat cultural des d'una perspectiva global, com un tot. No n'hi ha prou amb fer ajustaments en matèries específiques. L'habitatge, el treball, la salut, l'educació, els serveis socials, són espais on «comprovar» l'eficàcia de la gestió de la diversitat cultural, però el conjunt és més gran que la suma de les parts. Una perspectiva global justifica la necessitat de buscar un pacte social per a la convivència.

Segon bloc: DRETS, IDENTITATS CULTURALS I CIUTADANIA

Tema 4: Han de ser considerats els immigrants com a ciutadans de ple dret?

Què està passant?

4.1. Actualment, no totes les persones són considerades com a ciutadans o ciutadanes. El concepte de ciutadania exclou amplis col·lectius, entre els quals, bona part dels immigrants. Però en ser les persones i no pas els ciutadans els titulars de drets, un nombre important de persones són excloses com a subjectes de drets fonamentals.

4.2. No hem assolit garantir els drets individuals dels ciutadans. Sense la garantia dels drets individuals no es pot aspirar a la consecució dels drets col·lectius.

4.3. Les polítiques d'immigració no tenen en compte les identitats individuals i col·lectives dels immigrants. Aquestes identitats es perceben des d'una perspectiva etnocèntrica. Cal una concepció de l'Estat com a realitat heterogènia i dinàmica en relació amb les diferents identitats que la conformen.

PROPOSTES

4.A. Cal redefinir el concepte de ciutadania. La categoria de ciutadà no pot dependre de la pertinença a un territori. És necessari reconèixer l'existència de la CIUTADANIA basada en el reconeixement dels DRETS HUMANS fonamentals incloent-hi

dimensions comunitàries i individuals. Són inadmissibles les propostes que categoritzin diferents nivells de ciutadania, creant ciutadans de primera i de segona classe.

4.B. Promoure el respecte als drets individuals de la mateixa manera que el reconeixement dels drets col·lectius. L'accés a la ciutadania no ha de suposar una renúncia a elements fonamentals que constitueixen la identitat individual.

4.C. Posar en marxa polítiques d'immigració que reconeguin i tinguin en compte les identitats individuals i col·lectives dels immigrants.

4.D. Legitimar la coexistència de diferents identitats, i abandonar postures d'intolerància, de manera que es garanteixi el dret a la lliure expressió i al seu desenvolupament en total d'igualtat.

Tercer bloc: LA RELIGIÓ, DIMENSIÓ INELUDIBLE DEL REpte INTERCULTURAL

Tema 5: Quina importància li atorguem a la religió dins el tema migratori?

Què està passant?

5.1. La cultura conforma una manera de situar-se en el món i les creences religioses són un element essencial d'aquest «món vital» que orienta la vida i les decisions personals i col·lectives. La dimensió religiosa és un element important del món vital de molts dels immigrants, de les seves referències simbòliques i culturals.

5.2. Per a aquesta Europa marcada en algunes zones per una tradició fortament laïcista, el tractament de la religió en els immigrants constitueix un autèntic indicador de la nostra voluntat intercultural.

5.3. En un context mundial en què la significació política de l'element religiós és creixent, és necessari repensar la presència pública de la religió. Convé revisar, entre altres punts:

- Les formes de finançament dels diversos cultes
- L'articulació de la participació social i de la presència pública de les diverses confessions religioses.

PROPOSTES

5.A. Promoure canals de relació eficaços entre l'Administració i els responsables de les diferents confessions religioses:

- Tractament d'aquestes qüestions no només des de la Direcció General, sinó des de la Secretaria d'Estat o el Gabinet de Presidència.
- Desenvolupament real dels Acords de Cooperació amb l'Estat de 1992.
- Desenvolupament del Registre d'entitats Religioses.
- Posada en marxa de les Taules Paritàries previstes en els acords ja signats.
- Potenciar el paper i el perfil informatiu de la Comissió Assessora de Llibertat Religiosa.

5.B. Formar al funcionariat en el coneixement i en el respecte de les diverses identitats religioses. Realització de seminaris sobre la diversitat cultural i religiosa.

5.C. En el treball amb col·lectius d'immigrants, afavorir l'associacionisme religiós, oferint informació en les institucions de llocs de culte on poden integrar-se les persones amb diferents identitats religioses.

Tema 6: Quines responsabilitats han d'assumir les diferents confessions religioses?

Què esta passant?

6.1. Si la religió és i serà important, és també necessari que les diferents confessions religioses demostrin la seva capacitat de contribuir al consens, al diàleg, a la convivència de la diversitat. Entre d'altres, en els següents àmbits:

- desenvolupant un seriós diàleg interconfessional,
- promovent entre els creients equilibri, arrelament i voluntat de cohesió social,
- facilitant canals d'expressió a preocupacions i reivindicacions legítimes dels col·lectius _immigrants.

6.2. Un tractament adequat de les religions minoritàries per part dels responsables polítics i dels líders d'opinió, pot ser molt important amb vista a desplegar l'aportació motivadora i equilibradora de les religions a la cohesió social.

PROPOSTES

6.A. Articular plataformes adequades per promoure un diàleg interreligió a diferents nivells.

6.B. Fomentar en el si de les comunitats religioses el respecte i la valoració d'altres experiències creients.

6.C. Les confessions han de participar en les plataformes socials, per exemple, en el Fòrum Social.

Tema 7: Com es presenta tot allò relacionat amb la religió?

Què està passant?

7.1. La visió dominant en una societat es reflecteix en els titulars i en determinats usos del llenguatge. En matèria d'informació sobre religions domina una presentació esbiaixada, negativa que subratlla allò que crida l'atenció, el cas estrany, allò que es diferent.

7.2. El fet religiós, és una part molt important de l'experiència i de les cosmovisions humanes. Per aquest motiu ha de formar part del que s'ensenya a l'escola.

PROPOSTES

7.A. Desenvolupar orientacions sobre el tractament de la qüestió religiosa en els mitjans de comunicació per tal que s'introdueixin en manuals d'estil i en codis ètics. En el mateix sentit seria necessari revisar els llibres de text que s'utilitzen.

7.B. Mentre hi hagi ensenyament religiós confessional a l'escola pública, l'Estat ha de garantir que el dret d'una confessió sigui el dret de totes.

Quart bloc: SOCIALITZACIÓ DE LA PROPOSTA INTERCULTURAL

Tema 8: Com podem construir una societat intercultural?

Què està passant?

Hi ha una manca de formació i preparació adequada per desenvolupar-nos en una situació de major diversitat cultural. Necessitaríem treballar en diversos camps, buscant interpel·lar diferents agents socialitzadors:

8.1. Socialització a través de l'educació. Més que no pas treballar la convivència en la diversitat, l'escola està emfasitzant les diferències. Es viu la diversitat com un problema. Es construeixen aules especials o es desenvolupen pràctiques educatives que «segreguen» o que persegueixen «l'assimilació». Resulten insuficients les bones intencions de respondre a la situació emergent.

8.2. Socialització a través dels mitjans de comunicació. Des del poder evident que tenen els mitjans de comunicació per crear significats socials, podem constatar que contribueixen a mantenir i promoure estereotips que fan molt difícil una visió positiva de la diversitat. Es dona un tractament dels fets referits a la immigració com «estrany», «anormal», de manera que es corre el perill de «demonitzar» la figura de l'immigrant.

8.3. Socialització a través del món del treball. En l'àmbit sociolaboral no s'ha reconegut encara la importància de la diversitat cultural ni tampoc els efectes positius que aquesta pot comportar. Hi ha interessants possibilitats perquè en aquest punt es produeixin avenços, perquè la immigració és font potencial de moviment econòmic i de riquesa.

8.4. Socialització en i des de les organitzacions socials. Més enllà del màrqueting social, les organitzacions poden caure en un tipus de conducta que es resumiria en el lema «tot per als immigrants, però sense els immigrants».

PROPOSTES

8.A. Fer operatius els itineraris individualitzats i donar cobertura a les necessitats específiques contínues, sota principis de normalització.

8.B. Redissenyar el conjunt del programa curricular, adaptant matèries i continguts des d'una atenció major a les qüestions i als reptes que planteja l'educació intercultural.

8.C. Facilitar la visibilització de les diversitat en el cos dels ensenyants.

8.D. Revisar, implicant les empreses editorials, els continguts i el llenguatge utilitzat en els llibres de text per cribar els elements, més o menys vetllats, d'ideologia racista.

- 8.E. Sol·licitar de les grans agències informatives i mitjans l'elaboració d'un codi ètic consensuat sobre el tractament de la informació en aquest terreny. Un dels pilars bàsics d'aquest codi seria evitar la utilització d'aquests temes candents com a estratègia per assolir guanys comercials.
- 8.F. Visualitzar la diversitat entre les signatures i rostres públics de professionals. Facilitar la seva formació específica.
- 8.G. Formar al món sindical per tractar la diversitat cultural transversalment i no només a través de departaments o dispositius especialitzats.
- 8.H. Crear consciència en les organitzacions empresarials que estem davant un camp ple de possibilitats que en el futur seran més i millors.
- 8.I. Repensar les propostes i les actuacions socials buscant la participació directa dels grups minoritaris.
- 8.J. Reflexionar i assumir els canvis que la immigració imposa en el funcionament de les organitzacions socials, incorporant-hi la diversitat en tots els nivells.
- 8.K. Sensibilitzar les organitzacions. No donar per fet que ja hi ha sensibilitat constructiva davant la diversitat.

Tema 9: Quines limitacions i perills ens trobem?

Què està passant?

- 9.1. La pseudoreligió. Les religions poden ser manipulades per generar fonamentalismes violents, afavorint «identitats assassines» i idolàtriques que impossibiliten la convivència democràtica lliure en una societat plural i multiètnica.
- 9.2. El racisme i la xenofòbia, oposats a la convivència democràtica intercultural. En amplis sectors de la nostre societat existeixen recels i prejudicis cap als estrangers, i es mantenen actituds negatives enfront dels treballadors immigrants. És freqüent el racisme quotidià que es manifesta en l'explotació en el treball, la negació de l'habitatge i altres formes d'exclusió social. També existeix el perill real d'un racisme institucional. Els recels són particularment forts en relació amb la població magrebina. Després dels condemnable actes terroristes de l'11-M, la desconfiança està donant pas a una preocupant «islamofòbia».
- 9.3. Imperialisme cultural d'encuny occidental. Amb freqüència es confonen injustament el que són normes i costums legítims o en tot cas acceptables (com per exemple, l'ús del vel), amb conculcacions dels drets humans (ablació del clítoris o

lapidacions de dones) que no poden ser legitimades per cap tradició cultural o religiosa. Cert «imperialisme cultural occidental» aspira a obligar les persones i grups de religions i cultures diferents a calcar el model sociocultural de la societat dominant.

9.4. La temptació d'imposar un «pensament únic il·lustrat». Hi ha el perill d'intentar imposar un «eurocentrisme» provincià que presenti un fonamentalisme «laicicista» anticristià i antireligiós com l'única «veritat» i en la qual el religiós i el diferent culturalment —particularment el musulmà— aparegui com a «no modern», «no progressista» i «no il·lustrat». Aquesta visió fa molt difícil l'experiència intercultural i, de fet, reforça el «fonamentalisme religiós» d'uns altres.

9.5. La Constitució, marc d'una convivència plurireligiosa i intercultural. La Constitució és el marc que garanteix en un Estat aconfessional la convivència plurireligiosa i intercultural. La salvaguarda dels drets individuals i col·lectius, inclosos els de llibertat religiosa i respecte a les creences i ideologies dels altres, exigeix per part de tots els qui conviuen en societat el respecte a aquesta norma bàsica constitucional.

PROPOSTES

9.A. Reconèixer que el dret a la vivència religiosa i a la tradició cultural tenen com a límit els drets humans universals i exigir que l'Estat vetlli pel seu compliment, penalitzant la seva conculcació.

9.B. Fomentar que les confessions religioses assumeixin la responsabilitat d'educar els seus fidels en el respecte a la diversitat i en el compliment estricte de les obligacions que imposen els drets humans.

9.C. Castigar amb promptitud i fermesa els actes de racisme i xenofòbia, establint mecanismes eficaços, flexibles i gratuïts perquè les víctimes puguin procurar la defensa dels seus drets.

9.D. Potenciar que els mitjans de comunicació i l'escola contribueixin eficaçment a la lluita contra el racisme i el foment dels valors interculturals evitant propagar una visió imperialista que presenta la «cultura occidental» com a superior, com l'única «progressista» i «moderna», al mateix temps que altres cultures, particularment les africanes i musulmanes són considerades com a inferiors o retrògrades.

9.E. Impulsar un diàleg seriós interconfessional Islam–Cristianisme.

9.F. Garantir el dret legítim de les minories, fomentant la unitat però també la diversitat, en tots els nivells de representació política, social, educativa, etc.

9.H. Construir un debat i diàleg obert a fons, profund i continuat entre tots els diversos sistemes religiosos, culturals, etc., per fomentar el respecte a altres formes de vida.

9.I. Impulsar un esperit de consens i pacte social, sense «qualificar» els diferents, valorant altres cultures i formes de vida no occidentals. En aquest consens i cultura de diàleg cal implicar-hi tots els actors socials, no només polítics, les organitzacions i confessions religioses, afavorint aquesta cultura a través de l'escola, la universitat, i els mitjans de comunicació social.

9.J. Exigir a tots el respecte als principis constitucionals, sense oblidar la salvaguarda de legítims drets culturals i religiosos.

9.K. Fomentar per part dels poders públics, les associacions d'immigrants, les confessions religioses, la creació d'espais educatius i de diàleg per sensibilitzar sobre la importància de les normes constitucionals.

Tema 10: Quina gestió política demana la construcció d'una societat intercultural?

Què està passant?

10.1. Hi ha una unitat política imposada per la llei, pel control o per l'homogeneïtat cultural, que impossibilita el sorgiment d'una societat intercultural. Es basa en l'afirmació que només hi ha una cultura oficial, una llengua, un codi ètic que pot crear la convivència política. Es creu que la diversitat cultural dificulta la integració política.

Es creu que la convivència política és possible perquè es comparteix una cultura i una llengua com a oficials.

Existeix una manera alternativa de construir una identitat política integradora basat en el reconeixement jurídic del dret a la diversitat cultural, definida en els termes de la Declaració de l'ONU, de 18 de desembre de 1992, com un valor i un element fonamental del patrimoni comú de la humanitat. La manca d'aquest reconeixement genera conflictes innecessaris que amenacen la convivència en pau.

PROPOSTES

10.A. D'acord amb la Declaració de Nacions Unides, de 18 de desembre de 1992, el reconeixement jurídic del dret a la diversitat cultural pressuposa:

1) Reconèixer el dret del grup a veure respectada la seva identitat ètnica, lingüística i religiosa, i a poder desenvolupar-la sense sofrir discriminació:

- ✍ El reconeixement jurídic dels individus no s'esgota en una referència als seus drets individuals que ignori les seves dimensions col·lectives.
- ✍ La cultura és un bé primari que mereix ser protegit de la mateixa manera que altres béns públics i/o col·lectius irreductibles als individus.
- ✍ El caràcter comunitari dels drets individuals, com a condició prèvia al reconeixement efectiu dels drets individuals.
- ✍ Les diverses cultures han de participar en la constitució de l'espai públic referent a la universalització dels drets i a l'accés als serveis.

2) Reconèixer el caràcter pluricultural de l'Estat enfront dels intents per enfortir l'anomenada «cultura nacional hegemònica»:

- ✍ Ni l'Estat ni la societat són monoculturals sinó que són el resultat de llengües, històries i cultures diverses.
- ✍ La diversitat cultural existeix més enllà i prèviament a la constitució d'una comunitat política.
- ✍ El consens necessari que requereix la convivència política, no equival a l'homogeneïtat cultural sinó que es construeix sobre la diversitat i fins i tot sobre el conflicte necessari.

3) Concretar el dret a l'existència com a minoria, en la protecció contra qualsevol activitat que pugui amenaçar la seva existència o dificultar el desenvolupament de la seva particularitat específica.

- ✍ Oposició per llei a les discriminacions que es deriven de la falta de reconeixement de la diversitat cultural.
- ✍ La pertinença a un grup minoritari no pot suposar discriminació en el reconeixement efectiu dels drets individuals.

4) Crear les condicions favorables amb la finalitat que les persones que pertanyen a minories puguin expressar les seves característiques i desenvolupar la seva cultura:

- ✍ Mesures jurídiques en l'esfera de l'educació amb la finalitat de promoure el coneixement de la història, les tradicions, l'idioma i la cultura de les minories.
- ✍ Mesures jurídiques sobre la aconfessionalitat de l'Estat com a exigència de la democràcia pluricultural.

MAPA DE CONTINGUTS

VII. PARTICIPACIÓ POLÍTICA I CIUTADANIA

Primer bloc: DRETS CIVILS I POLÍTICS

Tema 1: Poden gaudir dels drets civils i polítics els immigrants?

Tema 2: Poden els immigrants accedir a la vida pública?

Segon bloc: PARTICIPACIÓ POLÍTICA I SOCIAL

Tema 3: Com limita la via a la integració la no-participació política dels immigrants?

Tema 4: Quin és el balanç de les experiències associatives immigrants que coneixem ?

Tercer bloc: CIUTADANIA

Tema 5: Quins efectes té el procés de desmantellament de l'Estat de benestar amb vista a garantir la ciutadania als immigrants?

Tema 6: Quines implicacions té la ciutadania per als immigrants?

Quart bloc: RELACIONS AMB L'ADMINISTRACIÓ

Tema 7: Què suposa afavorir la irregularitat administrativa dels immigrants?

VII. ÀREA DE PARTICIPACIÓ POLÍTICA I CIUTADANIA

Primer bloc: DRETS CIVILS I POLÍTICS

Tema 1: Poden gaudir dels drets civils i polítics els immigrants?

Què està passant?

1.1. A partir de la Llei d'estrangeria, s'intenta sistemàticament, a través de la legislació i altres mesures, limitar l'exercici dels drets civils i polítics dels migrants, drets

reconeguts per a tots els éssers humans en els tractats internacionals. La limitació de l'exercici de molts d'aquests drets, com el d'associació, manifestació, sindicació, no afavoreix els processos d'integració.

1.2. L'exercici dels drets civils i polítics per part dels migrants es percep per la resta de la societat supeditat a què aquests es «guanyin» el dret a poder exercir-los: així l'exercici dels drets civils i polítics es percep com un privilegi o com una mercaderia que cal comprar, i no pas com un dret. No s'ha superat la visió de l'immigrant com a «inferior», possiblement pel desconeixement general de les cultures d'origen i per la idea que allò que desconeixem ho és.

1.3. L'exercici dels drets de participació política —especialment el dret de sufragi actiu— i social no es vincula al temps de residència o a la integració en la societat d'acollida, sinó únicament a la nacionalitat en el primer cas i a la situació administrativa en el segon.

PROPOSTES

1.A. Garantir els drets a la persona (recollits en la Declaració universal de drets humans i en la Comunitat Europea: associació, reunió, manifestació i vaga) al marge de la situació administrativa de la persona estrangera.

1.B. Simplificar els processos administratius per a l'accés a l'estatut legal. Igualment per a l'obtenció de la nacionalitat.

1.C. Establir el mecanisme que permeti als immigrants que compleixin determinats requisits, exercir com a subjectes actius i passius en les eleccions municipals i autonòmiques.

Tema 2: Poden els immigrants accedir a la vida pública?

Què està passant?

2.1. Les dificultats per al gaudi dels drets no sempre són d'ordre legal. Algunes vegades responen a prejudicis i discriminacions.

2.2. No hi ha prou «espai legal» per permetre la visibilitat pública dels immigrants. La

impossibilitat d'accedir a determinats drets impedeix aquesta «vida pública».

2.3. L'Administració de justícia té un paper fonamental en la resolució d'una gran part de les dificultats per al reconeixement de drets.

2.4. Una protecció jurídica inadequada, combinada amb una sèrie de factors econòmics, socials i institucionals adversos, són els obstacles que impedeixen que es respectin els drets humans dels immigrants.

PROPOSTES:

2.A. Definir mecanismes actius de participació en la vida pública, promovent la participació política des del context més proper al més general.

2.B. Impulsar una aplicació seriosa del marc jurídic comunitari a la legislació vigent que prohibeixi la discriminació per raons de raça, ètnia i origen social. Transposició de les directives europees 2000/43 i 2000/78.

2.C. Aprofundir la reflexió sobre l'Administració de justícia.

Segon bloc: PARTICIPACIÓ POLÍTICA I SOCIAL

Tema 3: Com limita la via a la integració la no-participació política dels immigrants?

Què està passant?

3.1. La impossibilitat d'exercir els drets polítics limita l'accés a la integració i, per tant, la construcció d'una societat cohesionada i inclusiva.

3.2. Les limitacions en la participació social reforcen l'exclusió social dels migrants.

3.3. No s'ha establert un mecanisme de democràcia participativa i de participació social vinculat al territori (governos locals) que permeti als migrants ser subjectes dels seus processos d'integració.

3.4. Des de la societat civil, existeix una xarxa cada vegada més àmplia d'organitzacions i moviments socials vinculats directament a la integració social d'immigrants. També hi ha una creixent incorporació a la planificació i gestió d'elements relacionats amb la integració social de les persones immigrants per part de les ONG al mateix temps que augmenta la seva col·laboració amb les diferents administracions.

PROPOSTES:

3.A. Generar un procés que permeti l'accés a la integració i que possibiliti, per tant, la construcció de la societat inclusiva i cohesionada.

3.B. Vincular la participació política a la residència i no pas a la nació.

3.C. Propiciar un model d'administració de referència, on els governs locals tinguin major capacitat competencial i financera per afrontar els reptes del territori. La subsidiarietat i la descentralització són condicions *sine qua non* perquè la ciutadania en general, i els immigrants en particular, puguin incorporar-se a estructures polítiques d'acció compartida.

3.D. Construir una xarxa de pertinença, d'estar en un lloc, sentir-se'n part i prendre part en les decisions que l'afecten. La participació com a vincle al territori. Dels drets del territori als drets en el territori.

p.72

Tema 4: Quin és el balanç de les experiències associatives immigrants que coneixem?

Què està passant?

4.1. Existeix una enorme atomització de la població immigrant i alhora una creixent concentració d'aquesta població en barris desfavorits, de manera que s'incrementa la seva vulnerabilitat, i s'afavoreix l'estigmatització, la criminalització social, la violència urbana i els sentiments d'inseguretat.

4.2. L'associacionisme tradicional es troba en declivi, sense que s'hagin construït noves formes que potenciïn l'associacionisme en els col·lectius de migrants.

4.3. En l'àmbit local es troben els dos agents més significatius en la construcció dels nous drets de ciutadania: els governs locals i les entitats socials (ambdues escoles de democràcia).

4.4. Les associacions d'immigrants, amb el desenvolupament d'alguns projectes es van constituint en agents d'intervenció social. Encara que persisteix el marcat caràcter laboral s'apunta cada vegada més a donar resposta a les necessitats bàsiques derivades dels processos d'exclusió social, com l'accés a l'habitatge. També s'amplien altres projectes centrats a donar resposta a necessitats de suport psicosocial, promoció i participació social, on es construeixen projectes de vida.

PROPOSTES:

4.A. Reconèixer les formes d'associació pròpies i adaptar a aquestes els processos de participació, de manera que tinguin veu i participació en els territoris en els quals estan arrelats.

4.B. Superar l'associacionisme tradicional buscant nous àmbits de construcció comuna de ciutadania, entre les velles i noves organitzacions socials de base local i la nova estructura social atomitzada buscant una articulació capaç de recrear una identitat d'identitats, una xarxa de xarxes, que faciliti la inclusió del «ells» en un «nosaltres», com a ciutadans integrals.

4.C. Desenvolupar una nova cultura política que permeti la incorporació de les xarxes d'immigrants a la construcció comuna de ciutadania i de la democràcia.

Tercer bloc: CIUTADANIA

Tema 5: Quins efectes té el procés de desmantellament de l'Estat de benestar amb vista a garantir la ciutadania als immigrants?

Què està passant?

5.1. La privatització i/o mercantilització dels serveis públics, una retallada en les jubilacions, assegurances i tot tipus de prestacions i una reformulació en les formes de definició i administració social, marquen alguns dels processos de desmantellament de l'Estat de benestar.

5.2. El caràcter universal de les prestacions socials ha anat cedint terreny a una empremta selectiva, que té en compte els ingressos o recursos dels possibles beneficiaris. La socialització generalitzada dels riscos és reemplaçada per l'ajuda social, de clara vocació assistencialista.

5.2. Els migrants constitueixen un grup vulnerable. Els seus drets humans fonamentals són fàcilment violats o ignorats. Aquesta situació s'ha agreujat considerablement per la por al terrorisme i la inseguretat econòmica.

5.3. La competitivitat en el mercat global és cada vegada més una eficaç maquinària per pressionar constantment a la baixa el cost de la mà d'obra.

PROPOSTES

5.A. Estendre els drets bàsics a tota la població tal com s'ha anat materialitzant fins ara, a través de la universalització dels serveis i recursos que els fan efectius, promovent l'accés a aquests serveis en les condicions generals establertes i regulades.

5.B. La situació d'irregularitat ha afavorit un enfocament assistencialista que hauria de completar-se amb claus de promoció, emancipació col·lectiva, etc.

5.C. Promoure polítiques complementàries entre institucions, societat civil i l'Estat en el disseny i implementació d'iniciatives d'integració social, convivència i interculturalitat.

Tema 6: Quines implicacions té la ciutadania per als immigrants?

Què està passant?

6.1. En la pràctica, el concepte de *ciutadà* i la possibilitat de gaudir dels drets intrínsecs a aquest, es limitat als nacionals. Això s'esdevé tant a Espanya com a la UE,

inclosa la proposta de «ciutadania» continguda en el projecte de constitució europea, ciutadania limitada als nacionals de la UE.

6.2. Els poders públics, ara per ara, no preveuen la creació d'un nou concepte de *ciutadania* vinculada a la residència, la convivència, la participació en la generació de riquesa o la participació social.

6.3. No incloure en el concepte de *ciutadania* als no nacionals dificulta, i impedeix aprofundir en els sistemes democràtics garantint la seva viabilitat futura i la seva legitimitat.

6.4. La limitació del gaudi dels drets de ciutadania per als migrants dificulta avançar en processos de democratització en molts països d'origen dels migrants.

6.5. Mentre que l'actual sistema de control de migracions permeti l'existència de persones en situació irregular i generi irregularitat sobrevinguda, s'impedirà construir una «ciutadania» en harmonia amb el sistema polític democràtic.

PROPOSTES:

6.A. Impulsar la participació dels immigrants en la construcció de l'espai públic.

6.B. Participació en l'elaboració de l'agenda social pública i en la presa de decisions; des del context local més proper al més general.

6.C. Ampliació de la «ciutadania europea» als immigrants de llarga durada a la UE.

6.D. Posar límits al racisme i la xenofòbia. Superar o acotar l'estigmatitzada categoria d'irregular.

6.I. No vincular el reconeixement de drets de l'estranger a la reciprocitat en el seu país de nacionalitat.

6.F. Eliminar la «irregularitat sobrevinguda».

Quart bloc: RELACIONS AMB L'ADMINISTRACIÓ

Tema 7: Què suposa afavorir la irregularitat administrativa dels immigrants?

Què està passant?

7.1. La irregularitat administrativa dels migrants dificulta la seva corresponsabilitat amb el desenvolupament de la societat d'acollida, lesiona l'exercici dels drets fonamentals i impedeix la pertinença a un projecte sociopolític en el país d'acollida.

7.2. La irregularitat administrativa crea situacions discriminatòries, dificulta els processos d'integració, dificulta el desenvolupament de les administracions locals i genera discriminació.

7.3. La irregularitat administrativa no reconeix una realitat de fet: la majoria treballen i són necessaris per al desenvolupament econòmic del país, a més de ser usuaris dels serveis sanitaris i socials.

- afavoreix les relacions laborals il·legals.

- causa pèrdues a l'Estat: impedeix la recaptació fiscal i de cotitzacions socials, cosa que fa perillar el manteniment de l'Estat del benestar.

7.4. L'existència de dos drets administratius, l'un per a nacionals i l'altre per a estrangers, a més de constituir una discriminació, obre la porta a la construcció d'un sistema legal paral·lel.

PROPOSTES

7.A. Regular com a base de drets futurs el dret a tenir papers.

7.B. Impulsar l'elaboració d'un estatut jurídic estable i segur.

7.C. Impulsar una òptica sobre la migració com un fet social complex enfront la xenofòbia institucional i els estereotips i prejudicis de la societat d'acollida.

7.D. Integració en el treball en condicions d'igualtat amb els nacionals.

7.E. Garantir el reconeixement efectiu dels drets com a condició bàsica de la integració social.

7.F. Garantir el reconeixement bàsic dels drets com a condició bàsica per a la integració social.

MAPA DE CONTINGUTS

VIII. MIGRACIONS I CODESENVOLUPAMENT

Primer bloc: ACLARIMENT DELS CONCEPTES I LES PRÀCTIQUES

Tema 1: Parlem del mateix quan fem referència al *codesenvolupament*?

Segon bloc: EL GRAU DE DESENVOLUPAMENT I LES RELACIONS INTERNACIONALS SÓN MOTORS DE LES MIGRACIONS

Tema 2: En quina mesura la desigualtat i la pobresa tenen a veure amb la migració?

Tema 3: En quina mesura la democràcia i la pau tenen a veure amb la migració?

Tema 4: Què hi té a veure el comerç internacional amb la migració?

Tema 5: Com influeix el deute extern en la migració?

Tercer bloc: REPTES I OPORTUNITATS DEL CODESENVOLUPAMENT

Tema 6: En quina mesura els immigrants poden comprometre's amb el desenvolupament de les seves comunitats d'origen?

VIII. ÀREA DE MIGRACIONS I CODESENVOLUPAMENT

Primer bloc: ACLARIMENT DELS CONCEPTES I LES PRÀCTIQUES

Tema 1: Parlem del mateix quan fem referència al *codesenvolupament*?

Què està passant?

Podem constatar que la utilització del terme *codesenvolupament* s'ha estès ràpidament els darrers anys i no sempre amb coincidència entre conceptes i pràctiques.

1.1 Des d'algunes polítiques públiques de control de fluxos migratoris, el codesenvolupament es planteja com una estratègia destinada a frenar la migració. Ja sigui dedicant fons per estimular «retorns voluntaris», ja sigui invertint recursos als països d'origen «per tal que no vinguin».

1.2 Des de la visió d'algunes institucions financeres, el codesenvolupament es concep com una estratègia destinada a «bancaritzar» l'atractiu flux de trameses dels migrants cap a les seves comunitats d'origen.

1.3 Des d'una posició de cert cansament en els resultats de la cooperació al desenvolupament, el terme *codesenvolupament* apareix com una forma innovadora de denominar continguts gairebé idèntics, els quals sempre han format part de la cooperació al desenvolupament, designa, doncs una modalitat nova de fer cooperació.

1.4 Des de la posició d'una certa sensació de desbordament per part dels qui treballen amb la realitat de la immigració, el «codesenvolupament» apareix de vegades com una recepta, una solució màgica que ens permetrà assolir objectius que avui no podem abastar perquè ens sentim superats.

1.5 Podem observar el creixement progressiu de convocatòries públiques per part de les administracions locals i autonòmiques per finançar projectes de «codesenvolupament», a les quals hi concorren organitzacions i institucions de naturalesa diversa, les propostes de les quals són avaluades amb criteris diferents i dispars.

PROPOSTES

1.A Dedicar esforços i recursos a la reflexió i al debat que permetin un aclariment conceptual i de pràctiques sobre el que entenem per *codesenvolupament*.

1.B Prendre en consideració com a possible punt de partida per a aquest procés la concepció de *codesenvolupament* com una línia de treball que afavoreix la participació

activa de les persones migrants en el compromís pel desenvolupament de les seves comunitats d'origen.

Segon bloc: EL GRAU DE DESENVOLUPAMENT I LES RELACIONS INTERNACIONALS SÓN MOTORS DE LES MIGRACIONS

Tema 2: En quina mesura la desigualtat i la pobresa tenen a veure amb la migració?

Què està passant?

2.1 En els països d'origen de la migració s'experimenta una creixent desigualtat econòmica i social unida a una forta rigidesa social. Les fortes mancances de desenvolupament econòmic i social i un mal repartiment dels beneficis del progrés constitueixen autèntics factors d'expulsió per a molts homes i dones.

2.2 També hi ha una desigualtat internacional creixent que augmenta els diferencials internacionals de renda i que és fomentada per les polítiques internacionals vigents.

2.3 Per part dels potencials emigrants es produeix una idealització de les condicions en el país de destinació, accentuada per una informació distorsionada.

PROPOSTES

2.A. Promoure un compromís per la construcció d'un ordre social més just. Exigir que la política exterior, econòmica i de cooperació estiguin enfocades cap a un desenvolupament amb equitat, amb especial atenció als països d'origen de l'emigració.

2.B. Educació o sensibilització de les societats receptores sobre les condicions de pobresa i desigualtat en els països d'origen. Especial atenció a tot allò relacionat amb equitat de gènere i promoció de la dona al país d'origen: campanyes i accions de sensibilització.

2.C. Donar suport a campanyes d'informació en els països d'origen sobre la realitat de les opcions de treball, integració i benestar social en els països de destinació per tal d'evitar una emigració mal informada.

2.D. Exigir a les empreses transnacionals el desenvolupament de pràctiques ètiques en les seves inversions als països anomenats menys desenvolupats.

Tema 3: En quina mesura la democràcia i la pau tenen a veure amb la migració?

Què està passant?

3.1. En molts dels països d'origen existeixen situacions d'absència de democràcia o de democràcies de «baixa qualitat» caracteritzades per vincles massa estrets entre els poders de l'Estat i els poders econòmics, un Estat que no atén ni representa tota la població i una extensa corrupció. Tot això fa que els ciutadans i ciutadanes es qüestionin la legitimitat d'aquesta mena d'estats.

3.2. En molts casos, perduren, així mateix, situacions de violència provocada per motius polítics, socials i econòmics.

3.3. En molts casos s'experimenta una limitada cultura de participació social, que juntament amb les condicions socials i polítiques deriva en una escassa capacitat d'acció col·lectiva i coordinada, que permeti aconseguir canvis en el país d'origen. Això afavoreix la recerca de respostes individuals molt extenses, com ara l'emigració.

PROPOSTES

3.A. Donar suport a l'experiència política i social del migrant, mitjançant la capacitació i l'obertura de canals estables de diàleg amb les institucions, tant en el país d'acollida com en el d'origen.

3.B. Realització de passanties per part de migrants en l'Administració pública espanyola amb el compromís d'inserció en l'Administració pública del seu país d'origen, per tal de contribuir a millorar els sistemes administratius dels seus països.

3.C. Desenvolupar iniciatives de cooperació per enfortir els seus sistemes democràtics: transmissió d'experiències des dels països de recepció (ex. Enfortiment de partits polítics, creació de sindicats) i impuls a un paper actiu i influent de la ciutadania i la societat civil.

3.D. Donar suport al dret a vot per correu dels migrants en els seus països d'origen (eleccions presidencials) i en els seus països de destinació (eleccions municipals).

3.E. Mantenir una posició crítica i propositiva respecte a les receptes tradicionals d'ajust i austeritat, que debiliten la capacitat dels estats de representar els interessos dels ciutadans, promovent en les IFI la revisió de les seves recomanacions.

3.F. Contribuir a la recerca de solucions polítiques pacífiques als conflictes, evitant respostes militaristes i difonent pràctiques de pau.

TEMA 4: Què hi té a veure el comerç internacional amb la migració?

Què està passant?

4.1. L'escenari del comerç mundial està regit per regles desiguals molt dominades des del Nord i des de les grans companyies transnacionals; això fa que s'imposin als països pobres condicions restrictives que el món ric no va tenir en el seu enlairament econòmic, i s'afavoreixin els grans productors enfront dels petits.

4.2. De manera particular cal destacar els efectes nocius que tenen per als productes del Sud les subvencions a l'exportació a la UE; això suposa una autèntica contradicció en el Nord entre el seu discurs i la seva acció.

4.3. Podem constatar incapacitat en les estructures de producció dels països del Sud per crear treball, i també l'existència en aquesta zona d'obstacles institucionals a l'exportació.

4.4. En el Nord es recorre de manera creixent al treball dels immigrants per tal d'aconseguir competitivitat en els mercats externs.

PROPOSTES

4.A. Cooperar per la construcció d'un nou ordre mundial sustentat en la lògica de l'Estat de dret, en la vigència de la solidaritat internacional i en pràctiques democràtiques.

4.B. Plantejar propostes en el Parlament Europeu sobre la Política Agrícola Comunitària (PAC) i, en particular sobre l'eliminació de les subvencions a l'exportació.

4.C. Enfortiment de les estructures econòmiques solidàries a partir del desenvolupament local i potenciació del comerç just, tractant d'establir xarxes de distribució no marginals.

4.D. Sensibilització dels consumidors europeus sobre les condicions de treball que mantenen les grans empreses transnacionals en els països del Sud; emprendre accions de pressió.

Tema 5: Com influeix el deute extern en la migració?

Què està passant?

5.1. El deute extern ja arribat a ser un factor desestabilitzador de l'economia de molts països en desenvolupament, i s'ha convertit en un element impulsor d'emigració.

5.2. El deute té, en molts casos—hi ha diversitat de situacions— un pes excessiu sobre l'economia nacional i sobre les possibilitats d'inversió social, i impedeix un enlairament sòlid; pot lesionar la credibilitat de l'Estat i afectar-ne la sobirania.

5.3. El deute limita les possibilitats de polítiques públiques econòmiques i socials del país endeutat, i afecta directament les condicions de vida de la ciutadania.

5.4. Alguns sectors estableixen un vincle de continuïtat entre l'explotació colonial i la situació del deute extern actual, percebuda com a humiliant. Les regles del joc i les institucions que controlen el seu tractament no possibiliten una resolució correcta d'aquesta problemàtica.

5.5. Fins ara no s'ha considerat el vincle de l'emigració com afavoridor de la negociació del deute extern.

PROPOSTES

5.A. Impulsar condonacions i conversions del deute com a part d'un menú d'opcions per una solució integral; vinculant la capacitat de pagament a la disposició de recursos per finançar el compliment dels Objectius del Mil·lenni, aprovats en Assemblea General de les Nacions Unides el setembre de 2000.

5.B. Contribuir a donar suport a un canvi en el sistema de negociació de l'FMI/Club de París a un tribunal internacional que garanteixi la cobertura dels drets humans.

5.C. Prioritzar el tractament del deute a països i regions d'origen de les migracions.

5.D. Canalitzar l'ajuda al desenvolupament prioritàriament a través de donacions i no de préstecs.

5.E. Estudiar i plantejar esquemes de conversió del deute que vinculin l'alliberament de recursos al suport a la inversió productiva i social dels immigrants i les seves comunitats.

Tercer bloc: REPTES I OPORTUNITATS DEL CODESENVOLUPAMENT

Tema 6: En quina mesura els immigrants poden comprometre's amb el desenvolupament de les seves comunitats d'origen?

Què està passant?

6.1. Els immigrants tenen un paper per desenvolupar en l'enllaç entre els països d'origen i destinació i com a agents i actors de cooperació. La cooperació pel desenvolupament en l'àmbit de les migracions amb la participació dels mateixos migrants es troba en molts casos en fase exploratòria.

6.2. Falten vies de canalització d'aquesta potencialitat, processos de formació, accions d'enfortiment i animació.

6.3. Les associacions d'immigrants viuen una realitat de joventut, limitada representativitat i de recerca de suports adequats i acompanyaments per part d'organitzacions i institucions locals. Així mateix, les organitzacions de familiars de migrants en els països d'origen també necessiten suport per tal de consolidar-se.

6.4. És molt important l'exploració i el desenvolupament de pràctiques que permetin obrir camins i donar-los suport des de les administracions públiques, sabedors del seu caràcter «exploratori» i «pilot».

PROPOSTES

6.A. No lligar automàticament les iniciatives de codesenvolupament al retorn dels immigrants al seu país d'origen o a les polítiques de control migratori.

6.B. Enfortir l'organització d'associacions de migrants, oferint espai i recursos financers per a l'acció d'aquestes; identificació i suport a promotors. Potenciar les associacions de municipis amb organitzacions d'immigrants.

6.C. Promoure iniciatives en les comunitats d'origen que permetin la utilització de les trameses enviades al servei de desenvolupament local. Les xarxes d'estructures financeres locals (o petites cooperatives d'estalvi i crèdit) poden significar un canal per a l'accés al crèdit i la dinamització de les petites economies locals dels entorns que sofreixen les conseqüències de la migració.